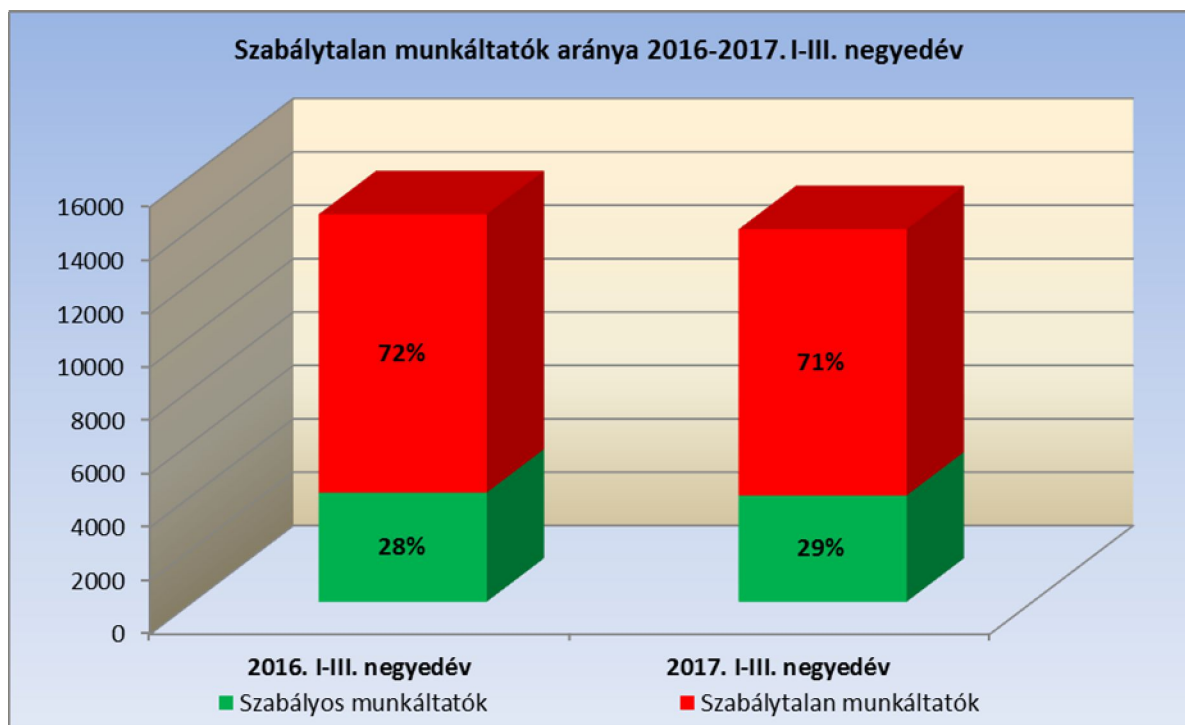
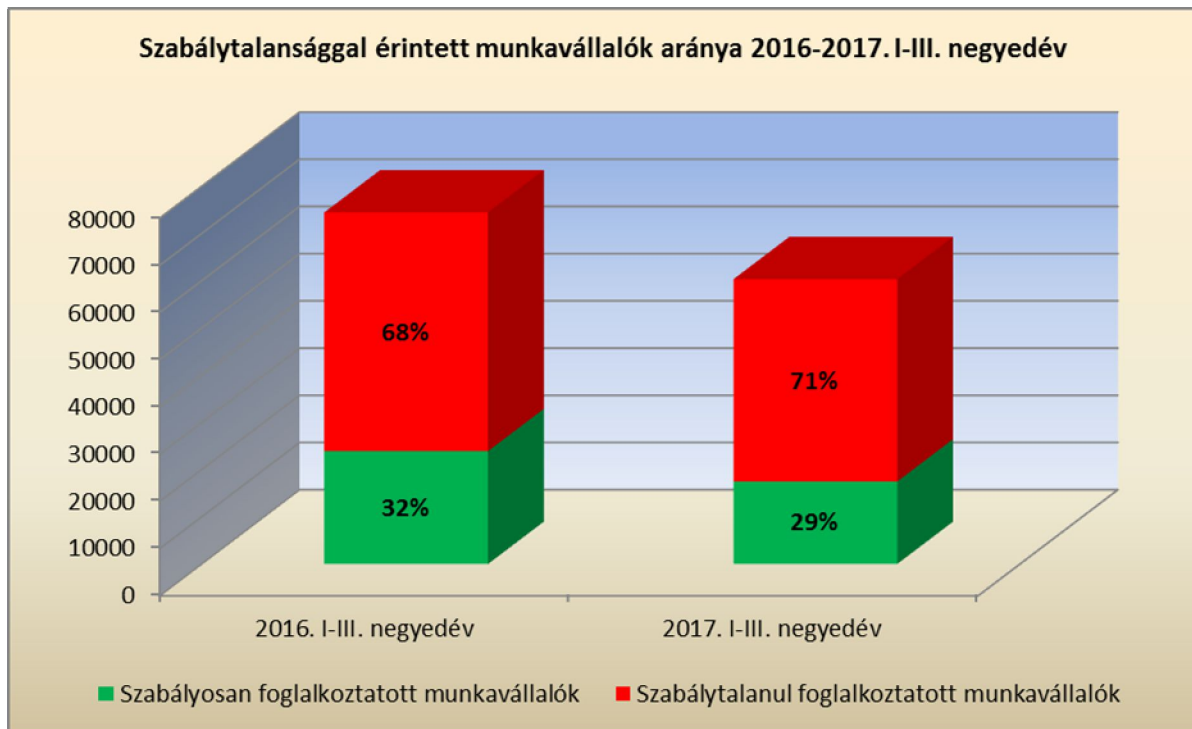

A munkaügyi ellenőrzés tapasztalatai (2017. január-szeptember)

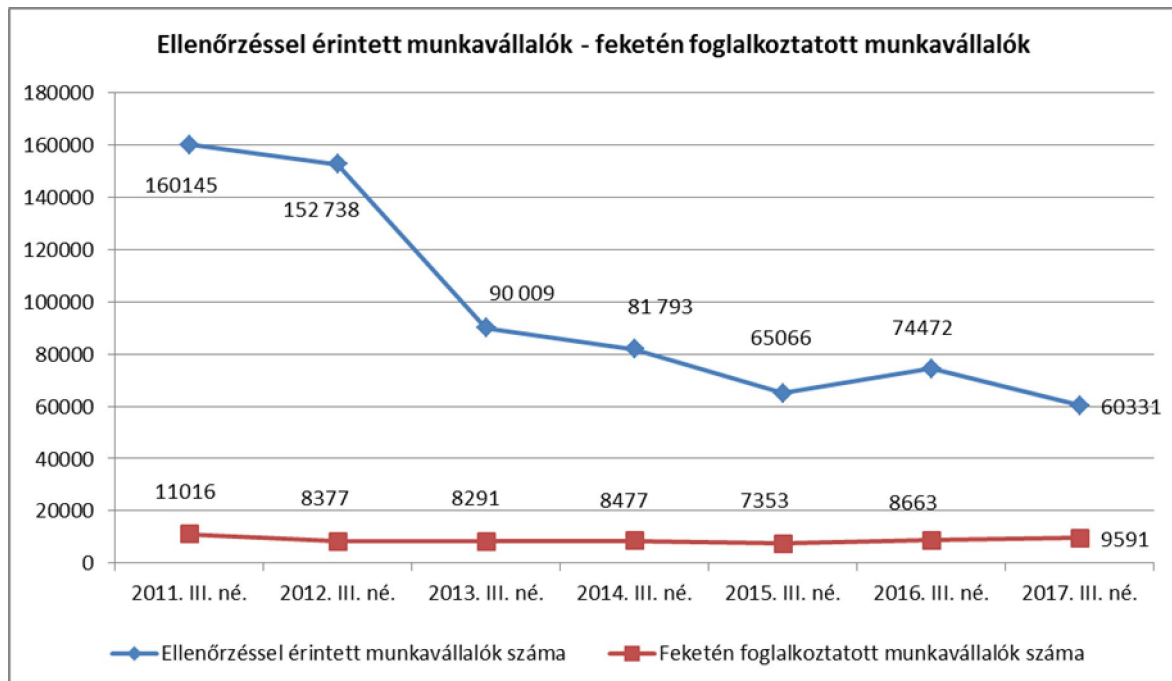
1. Főbb ellenőrzési adatok

2017. szeptember 30-ig a munkaügyi hatóság **13 958 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 71 %-nál tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (60 331 fő) 71 %-át érintették**. Az ellenőrzések számában kisebb csökkenés mutatkozik a tavalyi év első háromnegyed évében tapasztaltakhoz képest (2016. első háromnegyed év- 14 518 ellenőrzés), azonban a szabálytalan munkáltatók aránya közel változatlan, mivel 2016. hasonló időszakában 72 % volt ez a mutató. Az ellenőrzéssel érintett munkavállalók számában is csökkenés figyelhető meg (2016. első háromnegyedév – 74 472), míg a szabálytalanul foglalkoztatott munkavállalók aránya a tavalyi hasonló időszakhoz képest nőtt, mivel akkor csak 68 % volt ez a szám.

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint **nőtt a feketefoglalkoztatás**, mely a vizsgálatokkal érintett munkavállalók 15,9 %-át tette ki (9 591 fő), ezzel szemben 2016. III. negyedévében 8 663 bejelentés nélküli munkavállaló volt a vizsgálatokkal érintett 74 472 főből (11,63 %). Árnyalja azonban a képet, hogy 2016-ban kiemelt célpont volt a feldolgozóipari munkáltatók ellenőrzése, mely ágazatnak nem „tipikus” szabálytalansága a feketefoglalkoztatás és a szektor sajátossága miatt több munkavállalót érintettek az ellenőrzések.

	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	160145	152 738	90 009	81 793	65066	74472	60331
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	11016	8377	8291	8477	7353	8663	9591
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	6,88%	5,48%	9,21%	10,36%	11,30%	11,63%	15,90%

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállalót vizsgálva az **építőipar** „részesedési” aránya csökkent az elmúlt év azonos időszakához képest (38 %-ról [3 296 fő]; 36 %-ra [3 492 fő]). Ugyanakkor, ha kifejezetten az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókat vizsgáljuk **kimagasló növekedés** tapasztalható (36 %-ról **40 %-ra**). A tapasztalatok szerint, tehát az építőiparban ellenőrzött munkavállalók 40%-a feketén volt foglalkoztatva 2017 első háromnegyed évében. A korábbi tapasztalatokkal megegyezően jelenleg is az építőipari vállalkozások felelősek a legtöbb munkavállaló bejelentésének elmulasztásáért.

Építőipar	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	9 658	9 299	6 395	8 981	8 721	9 069	8676
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	2132	1635	2309	3157	2543	3296	3492
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	22,07%	17,58%	36,11%	35,15%	29,16%	36,34%	40,25%

A **mezőgazdasági vállalkozások** valamennyi feketén foglalkoztatott munkavállaló **9 %-át (859 fő)** alkalmazták, amely a tavalyi hasonló időszak 5 %-ához (452 fő) képest **kiugró növekedést** mutat. Az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva is kimagasló (2017. I-III. negyedév: **29%** 2016 I-III. negyedév: 19%) a mezőgazdaság idei **negatív** – feketefoglalkoztatási – tendenciája.

Mezőgazdaság	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	4 496	5 370	2 382	3 947	1 936	2 343	2941
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	667	866	324	640	437	452	859
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	14,84%	16,13%	13,60%	16,21%	22,57%	19,29%	29,21%

A **feldolgozóiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **7 %-a (568 fő)** volt feketén foglalkoztatva, mely a 2016. január-szeptember közötti adatokhoz képest növekedést jelent (5%, 784 fő). A **gépiparban** ez a szám alacsonyabb, mivel az ellenőrzéssel érintett munkavállalók mindössze **2%-át (139 fő)** érintette a feketefoglalkoztatás, mely a tavaly féléves adatokhoz képest egyértelműen csökkenés. Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló **7 %-a** került ki a két szektorból (2016. hasonló időszakában 12 % volt ez a szám).

Feldolgozóipar	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	27439	27 184	16 989	17 145	10164	15469	8621
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	686	783	530	622	362	784	568
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	2,50%	2,88%	3,12%	3,63%	3,56%	5,07%	6,59%

Gépipar	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	24897	34 757	13 339	13 249	8502	10049	8442
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	163	256	222	177	246	264	139
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	0,65%	0,74%	1,66%	1,34%	2,89%	2,63%	1,65%

A **személy- és vagyonvédelmi** munkáltatók adták a vizsgált időszakban a „feketemunkások” **10 %-át (918 fő)**, ami a tavalyi első háromnegyed évben mért 13 %-hoz (1 124 fő) képest ugyan csökkenést mutat, de az ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma idén jóval alacsonyabb volt, mint 2016-ban. Ennek alapján 2017-ben az **ágazatban dolgozó munkavállalók 29 %-a volt feketén foglalkoztatva a tavaly hasonló időszakban mért 21%-hoz képest.**

Vagyonvédelem	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	20 447	12 288	7 405	5 940	6 456	5 277	3190
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	3727	1595	1362	975	1033	1124	918
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	18,23%	12,98%	18,39%	16,41%	16,00%	21,30%	28,78%

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló **12%-a (1 161 fő) kereskedelmi vállalkozásoktól** került ki, amely arány a tavalyi I-III. negyedévhez képest **nőtt**, akkor 9 % (766 fő) volt ez az adat.

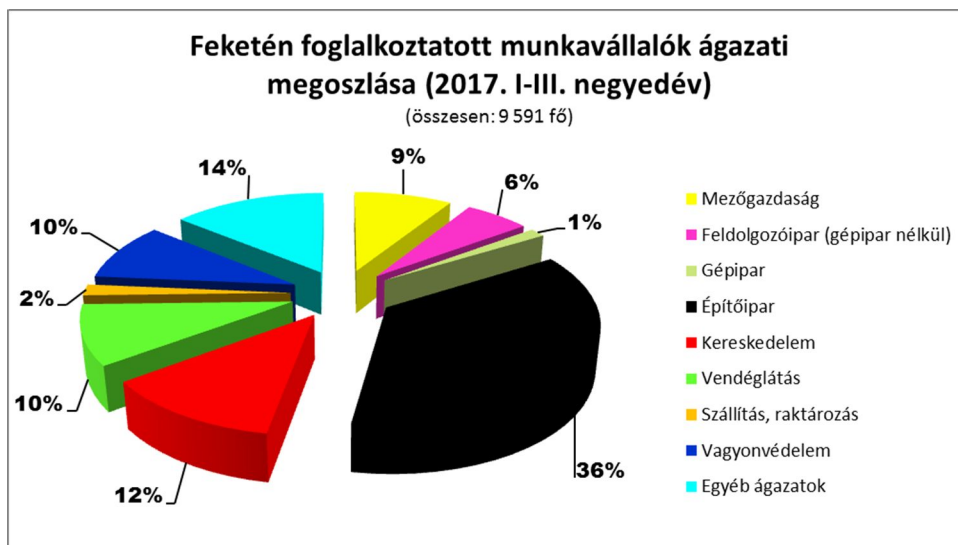
Az ágazatban ellenőrzött munkavállalókra vetítve is növekedés tapasztalható, mivel a kereskedelmi ágazatban dolgozók 11%-át foglalkoztatták a feketefoglalkoztatás valamelyik formájában, szemben a tavalyi év 9 %-ával.

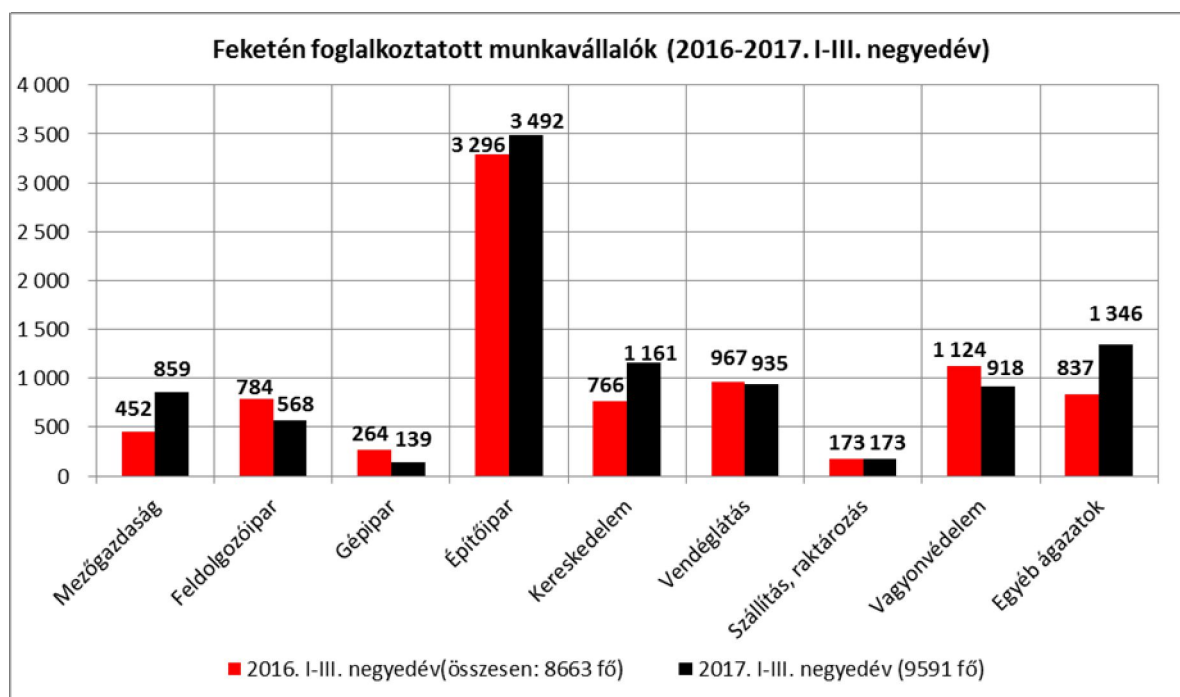
Kereskedelem	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	21 158	21 447	14 364	11 191	8 389	8 919	10670
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	808	849	1013	957	676	766	1161
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	3,82%	3,96%	7,05%	8,55%	8,06%	8,59%	10,88%

A feketefoglalkoztatás ágazati megoszlását tekintve a **vendéglátás** területe tette ki a munkaszerződés és bejelentés nélküli munkavállalók **10 %-át (935 fő)**, míg tavaly szeptember 30-ig ez a szám 11 % (967 fő) volt. Itt is elmondható azonban, hogy az ágazatban ellenőrzés alá vont munkavállalókra vetítve viszont nőtt a feketefoglalkoztatás, mivel 2017. első háromnegyed évében az ágazatban dolgozók **17 %-át** érintette ez a szabálytalanság, szemben a tavalyi 14 %-os mutatóval.

Vendéglátás	2011. III. né.	2012. III. né.	2013. III. né.	2014. III. né.	2015. III. né.	2016. III. né.	2017. III. né.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	12 334	10 146	8 588	6 329	5 842	6 884	5583
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	1201	920	1061	721	720	967	935
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	9,74%	9,07%	12,35%	11,39%	12,32%	14,05%	16,75%

A feketefoglalkoztatással kapcsolatban összességében megállapítható, hogy a kevesebb ellenőrzés miatt egyes ágazatok részaránya ugyan csökkent az összes feketefoglalkoztatottat tekintve, illetve vannak olyan ágazatok ahol számszerűleg is kevesebb volt a feketén foglalkoztatott munkavállaló, de **a vizsgált és meghatározó gazdasági ágazatokon belül - a gépipart leszámítva - nőtt a feketefoglalkoztatás aránya** az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve, valamint **nőtt az összes feltárt feketén foglalkoztatott munkavállaló abszolút száma is.**

A feketefoglalkoztatással kapcsolatosan továbbra is megállapítható, hogy a **bejelentés elmulasztása** a leggyakoribb szabálytalanság, mely mind klasszikus munkaviszony, mind egyszerűsített foglalkoztatás keretein belül előfordul.

Egyszerűsített foglalkoztatás esetén a bejelentés elmulasztása háttérben továbbra is a közterhek befizetésének elkerülésére, illetve az egyszerűsített foglalkoztatás időbeli korlátainak kijátszására irányuló szándék húzódik meg. Az időszakos, egy-egy napokra történő foglalkoztatás során az ellenőrzések elmaradásának reményében, egyszerűsített foglalkoztatásnál még nagyobb a „kockázatasi hajlandóság”, mint az Mt. szerinti munkaviszony esetében. Ha egy ilyen munkáltató havi 15 napnál több alkalommal foglalkoztatja a munkavállalót, akkor a „rendes” munkaviszonyban történő bejelentés helyett inkább megpróbálja „elbliccelni” az alkalmi munka havi korlátját meghaladó munkanapok bejelentését.

A bejelentés nélküli foglalkoztatással kapcsolatosan továbbra is gyakori az „adminisztrációs hibára” való hivatkozás, valamint tipikus „kifogás”, hogy a munkavállalók bejelentéséhez szükséges adatokat időben leadták a könyvelőnek, de a „könyvelő elmulasztotta” a bejelentésüket. Előfordult az a magyarázat, hogy próbaidő után kívánta bejelenteni a munkavállalót a munkáltató, illetve hogy a munkavállaló „próbanapon” van, valamint védekezésként hozzák fel a foglalkoztatók azt is, hogy előző időszakban mindig bejelentették a munkavállalókat. Utóbbi esetben sem mentesülhet a szabályszegő foglalkoztató a mulasztás következményei alól, arra hivatkozva, hogy korábbi esetekben szabályszerűen járt el.

Részmunkaidős bejelentés, teljes munkaidős foglalkoztatás mellett meglehetősen gyakori szabálytalanság, de az esetek döntő többségében a bizonyítás nagyon nehéz, mivel a munkájukat féltő munkavállalók nem mernek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni, így a szabálytalansággal kapcsolatban magas a látencia.

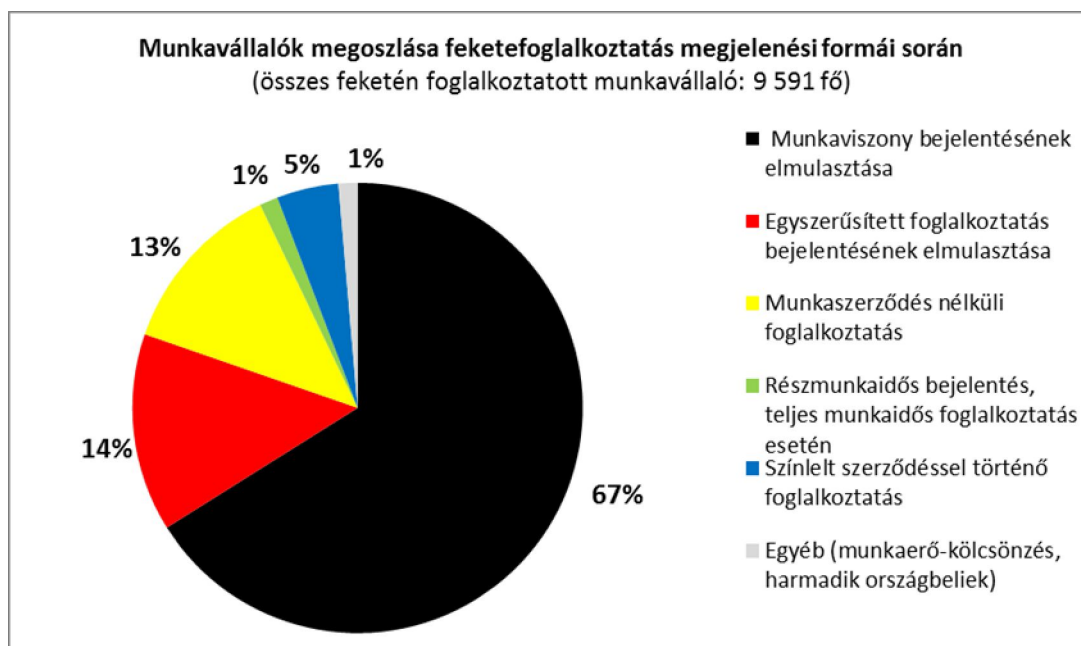
Ritkábban fordul elő a **színeli szerződéssel** történő foglalkoztatás, mely az esetek többségében a jogszabályok téves alkalmazására vezethető vissza.

Harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása az utóbbi években már nem jellemző.

A gazdasági válság miatt bevezetett kis- és középvállalkozások támogatását célzó **enyhébb szankciók** mára már **nem** feltétlenül **tartják vissza** a jogsértésektől az egyebekben gazdaságilag egyre inkább magukra találó **munkáltatókat**. A többség már tudatában van annak, hogy a legsúlyosabb esetben sem kell a bírságszankcióval számolnia és más hátrányos következménye sincs az első jogsértésnek, viszont a bejelentés nélküli foglalkoztatással jelentős költségcsökkentést érhetnek el a befizetendő adók és járulékok „megtakarításával”.

Teljesen új jelenség, hogy egyes munkáltatók a „feketén” foglalkoztatott munkavállalók egy részét a korábbi évben, években legálisan foglalkoztatták, de a 2016. év végén vagy a 2017. év elején megszüntették a munkaviszonyukat és a 2017. évben már „feketén” történt a (tovább) foglalkoztatásuk.

A munkáltatók ezekben az esetekben valószínűsíthetően a 2017. évben jelentősen megemelt garantált bérminimum miatt szüntették meg a munkavállalók munkaviszonyát, és a közterhek elkerülése miatt foglalkoztatták a munkavállalókat az adóhatóság területileg illetékes szerve felé történő bejelentés nélkül.

Példa: . Jász-Nagykun-Szolnok megyében, 2017. szeptemberben, egy varrodában munkaügyi ellenőrzést tartottak. Az ellenőrzés időpontjában 15 munkavállaló dolgozott a varrodában. Két munkavállaló próbavarrást végzett. Az egyik munkavállaló reggel 8 órától dolgozott a varrodában, a másik varrónő már az ellenőrzést megelőző héten is dolgozott egy napot. Munkaszerződést nem foglaltak írásba a munkavállalókkal és sem egyszerűsített foglalkoztatottként, sem munkaviszonyban nem történt meg a bejelentésük.

Mindkét munkavállaló a munkáltató eszközeivel, a varrodavezető irányítása mellett a kft. érdekében dolgozott, ugyanazt a varrási tevékenységet végezték, mint a bejelentett munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók. Mindkét munkavállalót ismerték a tulajdonosok, korábban már dolgoztak náluk, tehát a próbavarrás az előzőeken túl ezért sem állta meg a helyét az ő esetükben.

A munkáltató elismerte a szabálytalan foglalkoztatást és az ellenőrzést követően a munkavállalókkal írásba foglalta a munkaszerződést és a munkaviszonyt bejelentette az adóhatóság felé.

Példa: 2017. június végén Győr-Moson-Sopron megyében lefolytatott munkaügyi ellenőrzés alapján megállapítást nyert, hogy a munkáltató foglalkoztatásában 5 - szigetelő, illetve segéd munkás munkakörű - munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felé történő bejelentés nélkül foglalkoztatott.

A munkáltató a munkaügyi ellenőrzés megkezdését - 11 óra 00 perc - követően még az ellenőrzés napján 14 óra 25 perckor bejelentette a munkavállalókat az illetékes elsőfokú állami adó- és vámhatóság felé.

A munkáltató a fent nevezett munkaügyi szabálytalansággal kapcsolatban arra hivatkozott, hogy az a könyvelő mulasztása, hogy csak a munkaügyi ellenőrzés megkezdését követően történt meg a munkavállalók bejelentése az illetékes elsőfokú állami adó- és vámhatóság felé. Az írásba foglalt munkaszerződéseket pedig a nagy távolság miatt nem tudták aláírni a munkavállalókkal, mivel a munkavállalók Győrben végeztek munkát a munkáltató székhelye azonban Nyíregyházán volt.

A **munkaidővel, pihenőidővel és rendkívüli munkavégzéssel** kapcsolatos jogsértések **13 762 főt** érintettek az első háromnegyed évben, ami **csökkenést** jelent a tavalyi 17 957 főhöz képest. Ennek egyik oka, hogy az idén eddig a rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatban feltárt jogsértések száma még lényegesen kevesebb.

Ezek a jogsértések jellemzően a kereskedelem, vendéglátás, a feldolgozóipar és a gépipar területén foglalkoztatott munkavállalókat érintették a legnagyobb számban. A feldolgozóipar és a gépipar területén az intézkedések nagyobb munkavállalói létszámot érintenek, míg a vendéglátásban és a kereskedelemben csak néhány főt. A **leggyakoribb** szabálytalanság a **munkaidő-beosztás hiánya**, melynek hátterében egyrészt a jogszabályok ismeretének hiánya - a munkáltatók egy része helytelenül a munkavállalókra bízta, döntsék el maguk, hogy melyik nap és ki jön dolgozni -, másrészt a rendkívüli munkavégzés leplezésére irányuló szándék áll. Szintén nagy munkavállalói létszámot érintett a munkaidőkeret esetén a kezdő és befejező időpont írásbeli meghatározásának elmaradása, ami gyakorlatilag mind a munkavállaló, mind a hatóság számára ellenőrizhetetlenné teszi például a munkaidőkereten felüli rendkívüli munkavégzést és így annak ellentételezését is (munkabér, szabadidő). Ez a szabálytalanság a kereskedelmi szektorban dolgozó munkavállalókat érintette a legnagyobb számban.

A munkavállalók munkaideje továbbá sokszor meghaladta a napi, illetve a heti munkaidő megengedett legmagasabb mértékét és a feldolgozóiparban érintette a legtöbb munkavállalót.

Rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatos szabálytalanság miatt ritkábban intézkedtek a hatóság munkatársai. Ennek részben az az oka, hogy a jogsértést hamis munkaidő-nyilvántartás vezetésével leplezik a munkáltatók, így a rendkívüli munkavégzés mértéke nem megállapítható. Amennyiben egy-egy esetben fény derül erre a szabálytalanságra, az rendszerint nagyobb munkavállalói létszámot érint és a rendkívüli munkavégzés éves felső mértékének túllépésével valósul meg.

Példa: Közérdekű bejelentés alapján Nógrád megyében 2017. júliusban munkaügyi ellenőrzésre került sor. Az ellenőrzés helyszínén munkát végző munkavállaló nyomdai gépmester munkakörben dolgozott. A munkavállaló jegyzőkönyvi nyilatkozata és a bemutatott iratok szerint írásbeli munkaidő-beosztást a munkáltató nem készített, továbbá a munkaidő nyilvántartási kötelezettségét nem (illetve hiányosan) teljesítette.

Példa: Egy Vas megyei közlekedési központ ellen tett közérdekű bejelentés alapján munkaügyi ellenőrzésre került sor 2017. júliusban, mely során megállapítást nyert, hogy a munkáltató 343 főt érintően megszegte a szabadság kiadására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, továbbá 38 főt érintően a rendkívüli munkaidőre vonatkozó előírásokat.

A **munkaidő-nyilvántartás hiányával**, vagy adatainak **valótlan rögzítésével** kapcsolatos szabálytalanságok voltak a korábbi tapasztalatokkal egyezően a leggyakoribbak. Idén eddig a főbb jogsértéssel érintett munkavállalók **több mint negyedét (14 494 fő)** érintették, 2016. hasonló időszakában ez a szám még magasabb volt (16 900 fő).

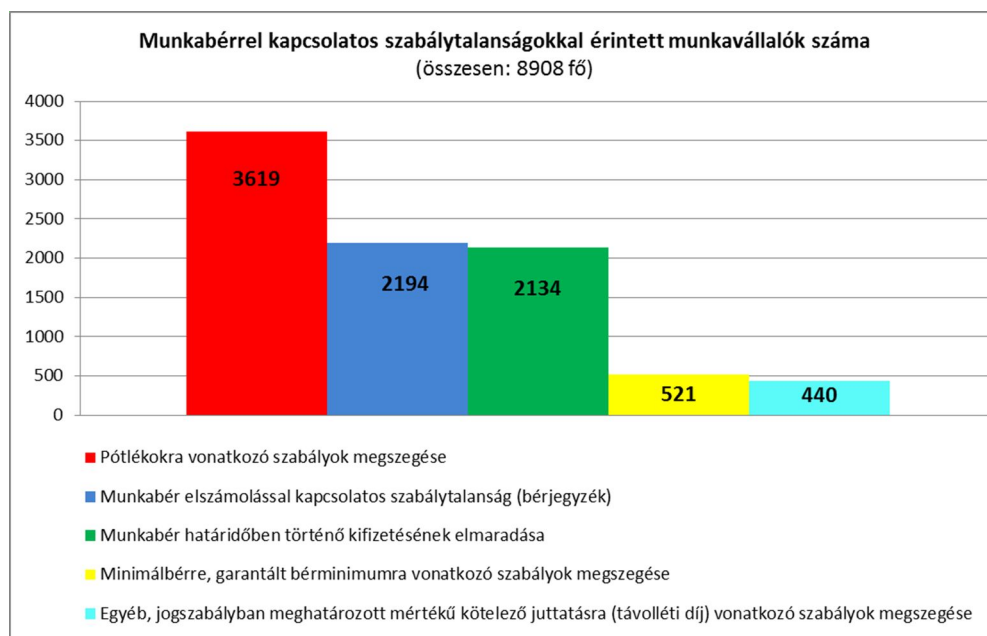
A munkaidő-nyilvántartást az építőipar területén gyakran nem vezetnek, míg a hiányos (hamis) munkaidő-nyilvántartás a kereskedelem, a feldolgozóipar és a gépipar területén jellemzőbb.

A munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos jogsértések elfedik az esetleges munkabérrel, munkaidővel, illetve pihenőidővel kapcsolatos szabálytalanságokat is. A munkaidő nyilvántartás hiányossága, vagy hiánya miatt nem ellenőrizhető a pihenőidőre, pihenőnapra, munkaszüneti napon történő munkavégzésre vonatkozó szabályok betartása és a pótlékfizetés teljesítése sem, tehát **közvetetten a munkavállalók alapvető jogai sérülnek.**

Példa: Zala megyében 2017. július 12. napján megtartott munkaügyi ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a munkáltató 2 segédmunkás munkakörben dolgozó munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés és az illetékes adóhatóság felé történő bejelentés nélkül foglalkoztatott. A munkáltató 8 főt munkaszerződéssel foglalkoztatott, de a munkavállalók munkaidejéről a munkavégzés helyén 2017. július 1-től nem vezetett munkaidő-nyilvántartást. A munkáltató a törvényben előírt határidőben nem fizette ki a 8 munkavállaló munkabérét, annak kifizetésére, csak később került sor.

A **munkabérrel kapcsolatos jogsértésekkel** érintett munkavállalói létszám jelentősen csökkent **(8 908 fő)** az előző év január-szeptember közötti időszakhoz képest (14 598 fő). Ezen belül a **pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése** érintette a legtöbb munkavállalót. A **munkabér határidőben történő megfizetésének elmaradása**, illetve a munkabérrel adott **elszámolás** hiánya, hiányossága, szintén magas munkavállalói létszámot érintett közel azonos számban.

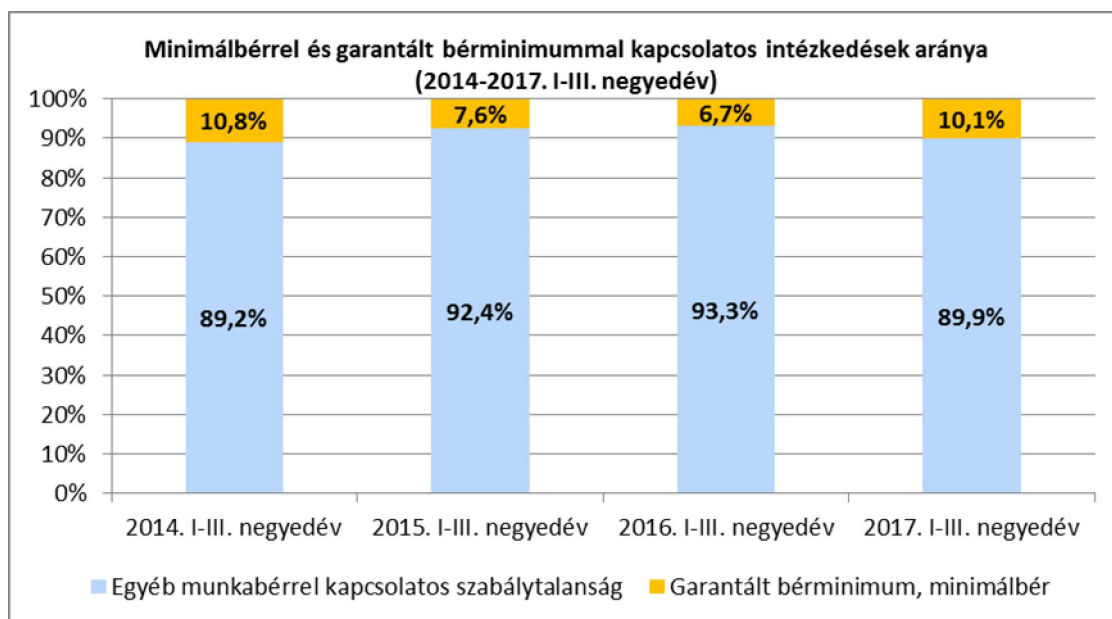
A munkaügyi hatóság a vonatkozó törvényi rendelkezés szerint **a munkabért nem, vagy nem időben fizető munkáltató részére minden esetben lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás során az elmaradt bért egy kitűzött határidőn belül megfizesse**, melynek következtében mentesül az egyébként kötelező munkaügyi bírság megfizetése alól. **A hatóság ily módon is tudja segíteni azt, hogy a munkáltató a munkavállalók jogszerűen járó munkabérének kifizetésére és ne egy esetleges bírságösszeg kiegyenlítésére fordítsa anyagi erőforrásait.**

A 2017. évtől jelentősen megnövekedett a minimálbér és garantált bérminimum összege a 430/2016. (XII.15.) Korm. rendelet értelmében, így a munkaügyi hatóság **fokozottan ellenőrzi** a vonatkozó jogszabályi előírások betartását.

A 2017. évi munkavédelmi és munkaügyi **ellenőrzési irányelvek** is rögzítik, hogy a vizsgálatok **kiemelt feladata** a bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a **kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum biztosítására vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése** is.

2016. I-III. negyedévvel összevetve 2017. I-III. negyedévben emelkedett a garantált bérminimummal kapcsolatos intézkedések aránya. Ez a szám egyebekben elhanyagolható (10,1%) az egyéb munkabérrel kapcsolatos szabálytalanság miatti intézkedések számához viszonyítva. Ugyanakkor tény, hogy az utóbbi két évhez képest nőtt az ilyen jogszabálysértéssel érintett munkavállalók létszáma, de nem érte el a 2014. év hasonló időszakában tapasztalt mértéket.

Példa: Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2017. június 7. napján munkaügyi ellenőrzésre került sor egy fafeldolgozó üzemben, ahol megállapítást nyert, hogy a munkáltató 27 munkavállaló vonatkozásában a 2017. június havi munkaidő adatokat hiányosan tartotta nyilván.

A munkáltató 10 munkavállaló részére nem a garantált bérminimum óradíjának megfelelő összegű órabért számolt el és fizetett ki a havi bérelszámolások alkalmával, mindamellett, hogy a fent megjelölt munkavállalók faipari gépkezelő, élező, rakodógép kezelő és targoncavezető munkaköröket látnak el és a munkakör ellátásához szükséges szakirányú végzettségekkel ténylegesen és a munkáltató által is igazolhatóan rendelkeznek.

Az elsőfokú hatóságoktól érkezett tájékoztatások alapján a munkáltatók elvétele, egyes esetekben a munkavállalók **munkakörének** 2016. évihez képest 2017. évi **módosításával** próbálják elkerülni a garantált bérminimum megfizetését.

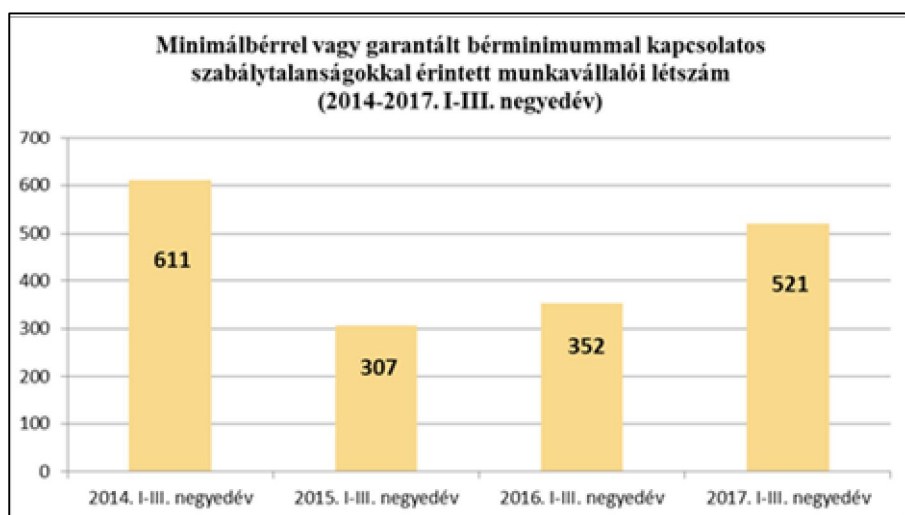
Több esetben bizonyos munkakörök tekintetében a munkáltató eltérő jogértelmezés miatt vitatja a garantált bérminimum megfizetését.

Az eddig vizsgált esetek kisebb hányadában jelezték csak a munkavállalók, hogy nem fizetik ki számukra a magasabb összegű munkabért vagy pl. **megemelik ugyan a bért, de megszüntetik az eddigi cafeteria-juttatásokat.** Érkezett olyan panasz is, hogy „a munkáltató tájékoztatta őket a szakmai minimálbér miatti alaphéremelés szükségességéről, de ezt csak úgy hajlandó megtenni, hogy amennyivel **megnövelik a dolgozók alaphéjét, ugyanazt az összeget elveszik az ún. mozgóbérből.**”

Az utóbbi esetekben **hatáskör** illetve, **jogsértés hiánya** miatt a munkaügyi hatóság intézkedni nem tud.

A Budapest Főváros Kormányhivatala III. Kerületi Hivatalának, továbbá a Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatalának, valamint – Pest Megye kivételével – valamennyi megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatalának munkaügyi ellenőrzési feladatokat ellátó szervezeti egységeinek havi jelentései is alátámasztják, hogy **a várakozásokkal ellentétben kisebb mértékben tártak fel minimálbérrel vagy garantált bérminimummal kapcsolatos visszaéléseket,** így a 2017. évi I-III. negyedéves tapasztalatok a tárgykörben mindenképpen pozitívak.

A minimálbér és garantált bérminimum emelés gyakorlatban történő végrehajtását az év elején **a sajtóban is előre jelzett határozott hatósági ellenőrzések is elősegíthették.**

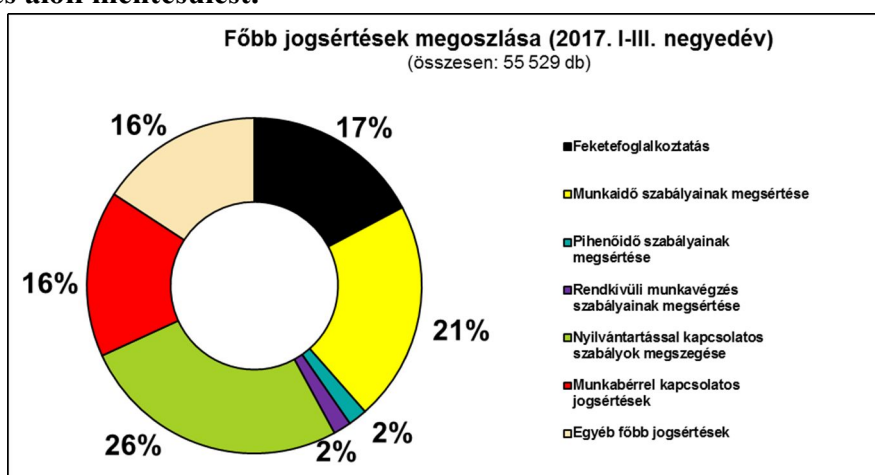
Jelentős számban előforduló munkaügyi szabálytalanság (2017. szeptember 30-ig **2595 főt** érintett) a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésével összefüggő – a munkavállalót megillető – **igazolások kiadásának**, valamint a munkaviszony megszűnéséhez, megszüntetéséhez kapcsolódó **elszámolásnak az elmaradása**, amely jogsértések általában munkáltatói mulasztásból erednek, bár előfordul, hogy megromlik a felek között a viszony vagy elszámolási vita alakul ki és a munkáltatók szándékosan, de jogszerűtlenül visszatartják az igazolásokat. Az is előfordult már, hogy a munkavállaló akkor szembesül azzal, hogy bejelentés nélkül foglalkoztatták, mikor a munkavégzést követően a munkáltató nem adja ki a kilépő igazolásokat.

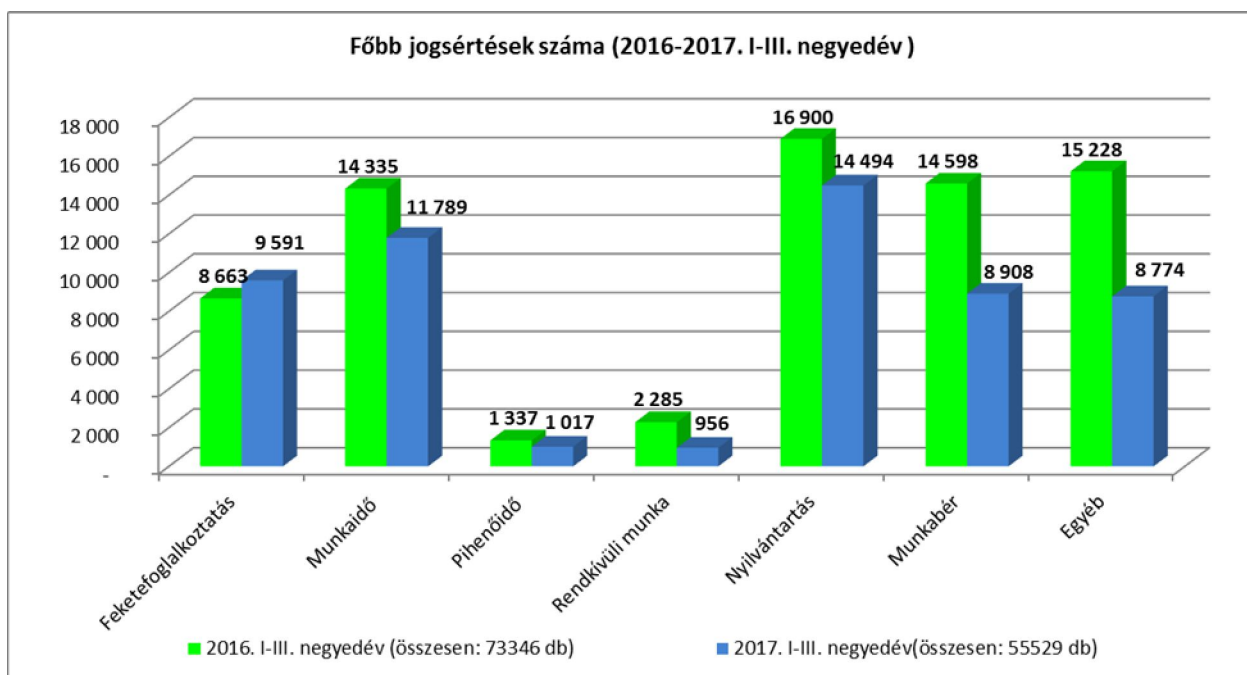
2017. március 20. – április 7. között a hivatkozott témakörben **célvizsgálatot** tartott a munkaügyi hatóság, amely a 2017. január 1-től módosult az eljárásra vonatkozó szabályozás [lásd.31/2012 (X. 16.) NGM rendelet 1. § j) pontja] miatt is aktuális volt.

A célvizsgálat megerősítette az elmúlt évek tapasztalatait, így az igazolások kiadása és elszámolása elmaradásának előbb felsorolt okait, a közérdekű bejelentések és panaszok kiemelt szerepét, mivel évek óta jelentős számban érkeznek a munkaügyi hatósághoz bejelentések e tárgyban.

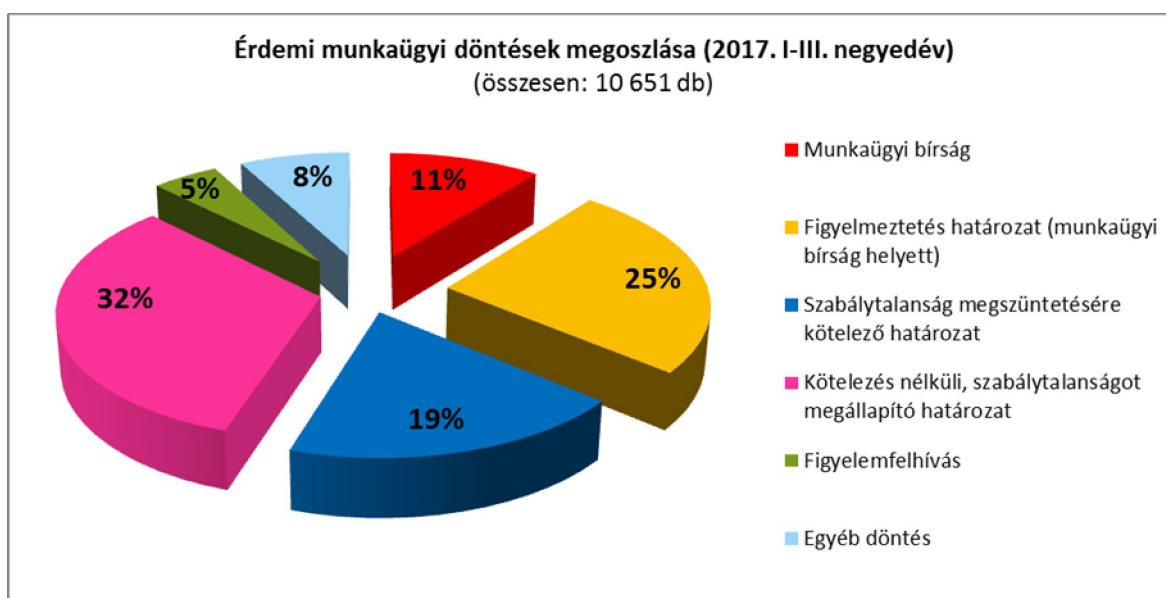
E jogszabálysértés miatt az eljárásra vonatkozó új szabályozás eredményesnek tűnik. A korábbi gyakorlat szerinti első esetben kiadmányozható figyelemfelhívás nem rendelkezett kellő visszatartó erővel. Az év elejétől figyelemfelhívás kiadmányozása nélkül azonnal indítható eljárás a munkáltatóval szemben, így a sok esetben eredménytelen figyelemfelhívás nélkül hatékonyabb, gyorsabb a munkaügyi hatóság fellépése.

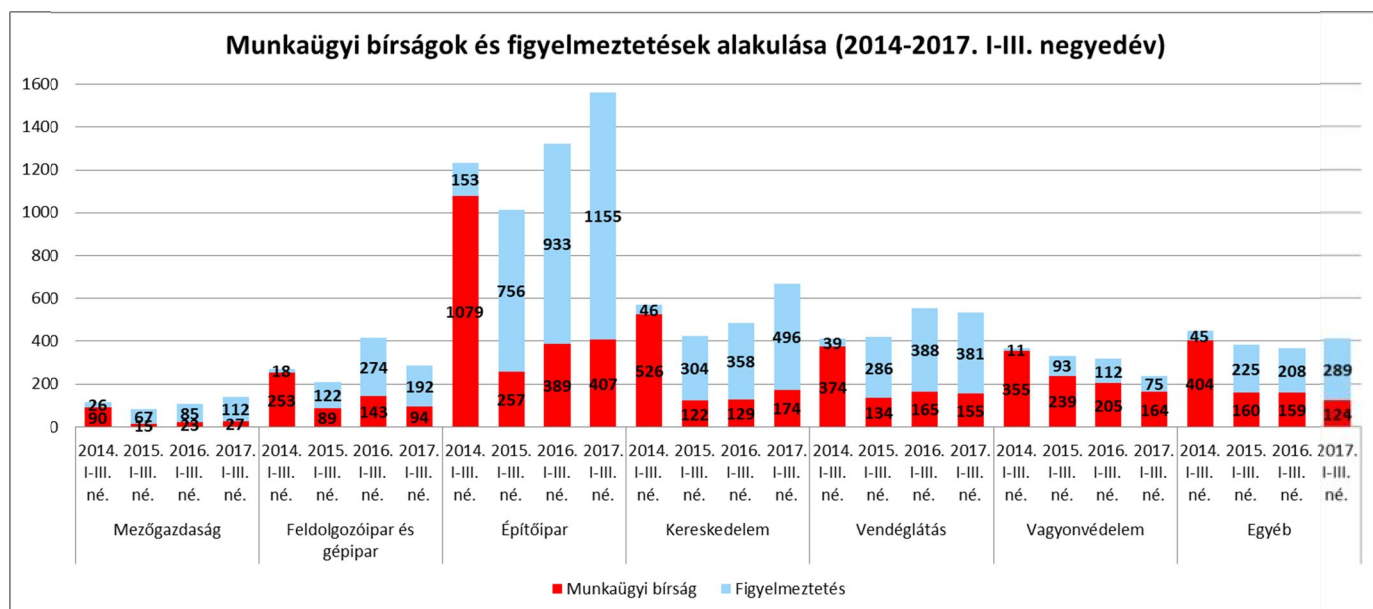
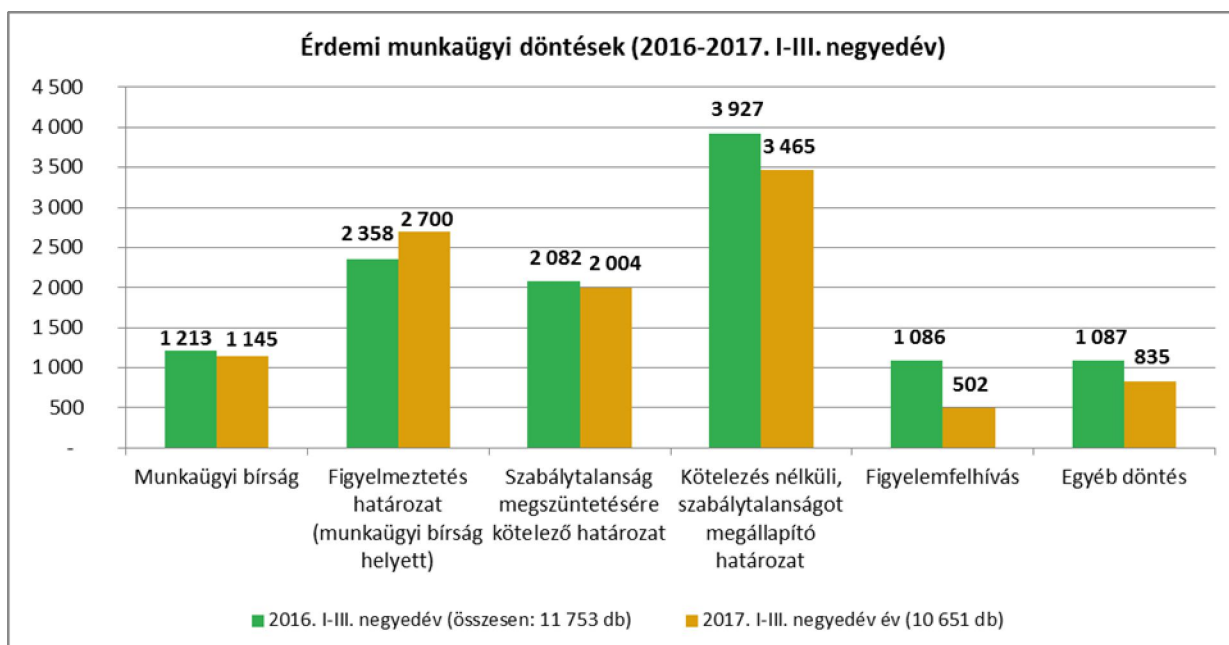
A 2016. évi I-III. negyedéves adatokhoz képest kevesebb munkavállalót érintettek idén szeptemberig **a szabadsággal kapcsolatos jogsértések (5 922 fő, 6 911 fő)**. A szabadsággal kapcsolatos szabálytalanságok két leggyakoribb esete, hogy a nyilvántartáson „kiírt” szabadságot a munkáltató ténylegesen nem adja ki, a munkavállalók valójában munkát végeznek valamint, hogy a munkáltatók a törvény előírásainak megfelelően **nem biztosítják** a munkavállalónak naptári évben egy alkalommal, **a legalább tizennégy nap egybefüggő munkavégzés alóli mentesülést**.

2017. szeptember 30-ig a jogsértéseket elkövető **9 977 munkáltató** közül **1 145 vállalkozással szemben** alkalmaztak az elsőfokú munkaügyi hatóságok **munkaügyi bírságot**, összesen **157 753 500 Ft összegben**. A munkaügyi hatóság a Kúria 2/2013. KMJE jogegységi határozatára tekintettel a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Kkv. tv.) 12/A. § (1) bekezdése alapján munkaügyi bírságot helyettesítő **figyelmeztetés határozatot** 2 700 esetben hozott. Több ízben **szabálytalanság megszüntetésére kötelezést** (2 004 db), valamint szabálytalanságot megállapító határozatot (3 465 db) hoztak a hatóság munkatársai. **Az érdemi döntések közel 90%-a tehát anyagi szankció nélküli intézkedés volt.**

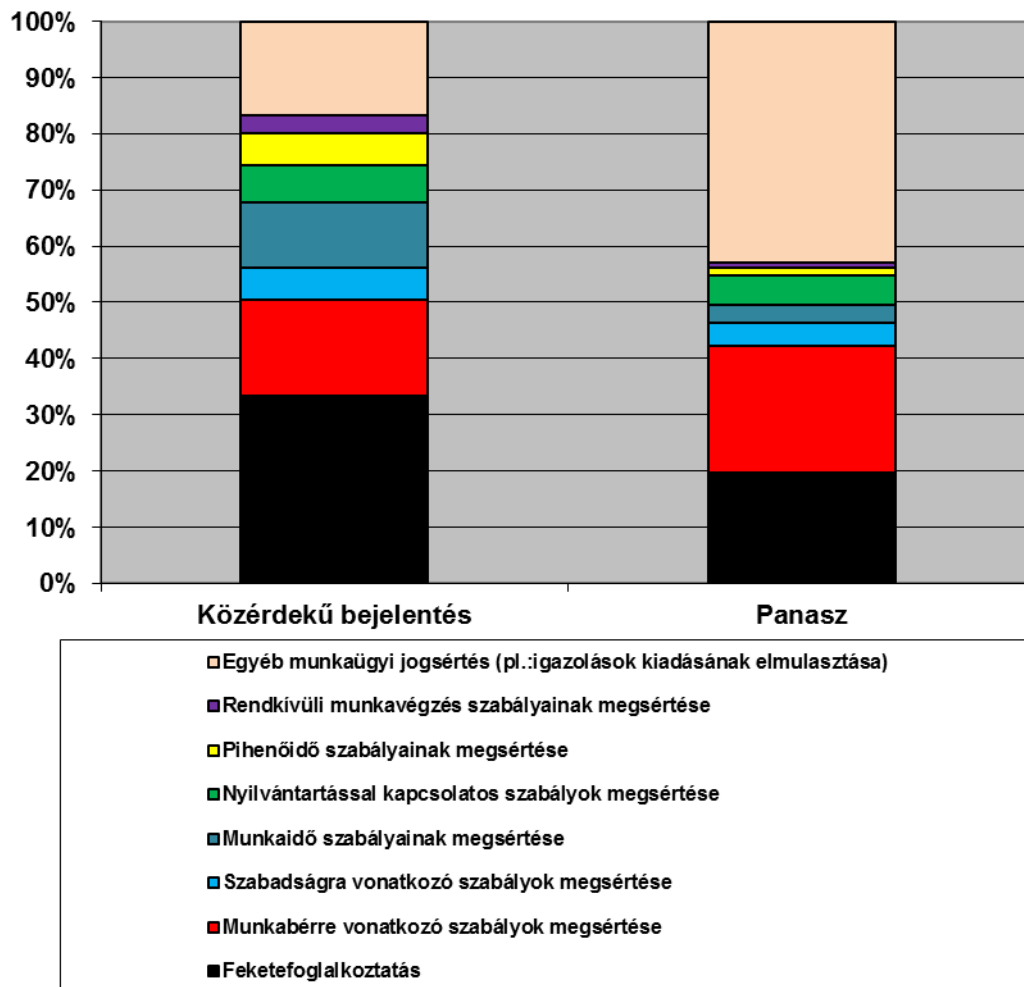

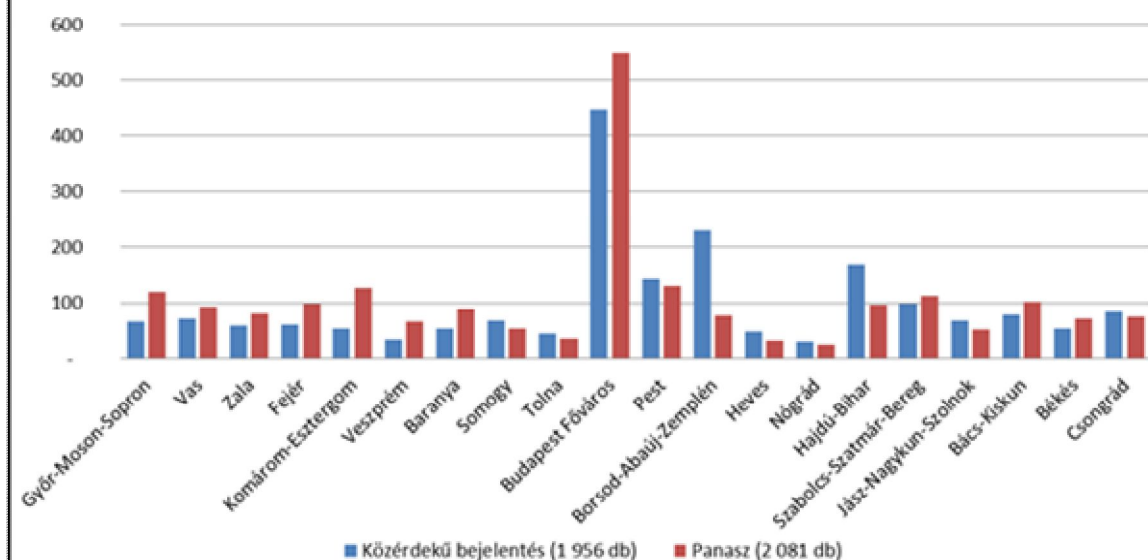
A tavalyi első háromnegyed évhez képest 2017. első háromnegyed évében a munkaügyi hatósághoz érkezett **bejelentések száma gyakorlatilag nem változott**, 4000 db körül mozog. A bejelentések **52%-a panasz**, míg **48%-a közérdekű bejelentés** volt.

A legtöbb jelzés 2017. szeptemberig a **jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal, elszámolásokkal** összefüggésben érkezett, melyek nagy része, már az előbbieken kifejtettek szerint panaszként jutott el a hatósághoz. Szintén sok bejelentés érkezett - közel azonos számban - a **feketefoglalkoztatás és a munkabér tárgyában**. Megállapítható, hogy a feketefoglalkoztatással kapcsolatban a közérdekű bejelentések vannak többségben, míg a munkabérrel kapcsolatos panaszok és közérdekű bejelentések száma közel azonos.

Közérdekű bejelentések és panaszok témakör szerinti megoszlása (2017. I-III. negyedév)

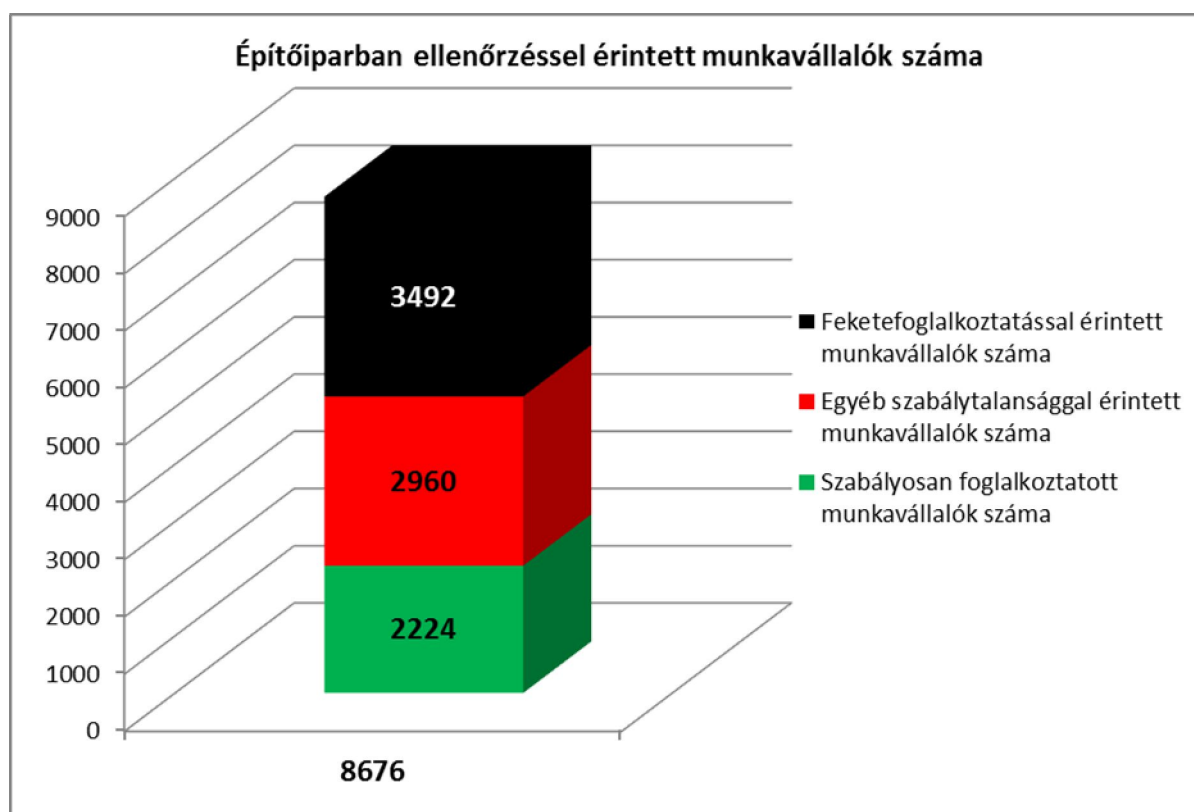
Közérdekű bejelentések és panaszok megyei megoszlása (2017. I-III. negyedév)

2. Az ellenőrzések összesített tapasztalatai*

a) Építőipar

A munkaügyi ellenőrzések 24 %-át ebben az ágazatban tartották 2017. I-III. negyedévben (3 411 db). A munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok 2 918 db intézkedést, valamint 407 db munkaügyi bírságot vontak maguk után 55 725 000 Ft összegben. Az ágazatot érintően 1 155 db munkaügyi bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozatot hozott a hatóság. 8 676 munkavállalóból 6 452 főt érintett valamilyen munkaügyi szabálytalanság. Az ágazatban 3 492 munkavállalót foglalkoztattak feketén így az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva **itt volt a legnagyobb arányú a feketefoglalkoztatás.**

Az ágazatban a feketefoglalkoztatás kiemelkedő szabálytalanság, e miatt adták ki a legtöbb intézkedést és a legmarkánsabb munkavállalói érintettség volt tapasztalható mind az építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz mérten.

A feketefoglalkoztatás **legtípusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya**, egyéb formái (pl.: színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás) itt nem jellemzők.

A másik leggyakoribb szabálytalanság, hogy **munkaidő-nyilvántartást nem vezetnek**, azok nincsenek a munkavégzés helyén, mely kis részben az ágazat sajátosságából adódó mobil munkavégzési helyekre vezethető vissza, másik részről pedig a feketefoglalkoztatás következménye.

*

Forrás: az I. fokú munkaügyi hatóságok 2017. I-III. negyedéves beszámolóí

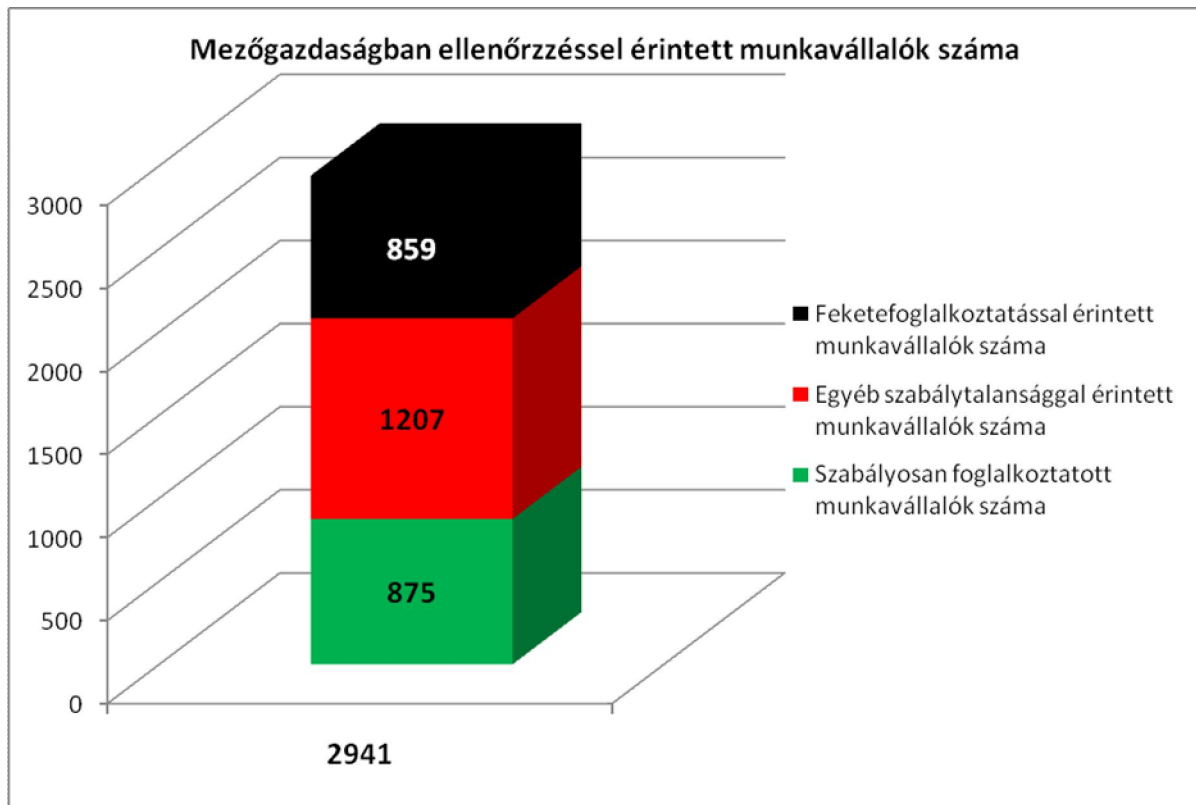
Példa: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében közérdekű bejelentés alapján 2017. júliusban egy gumigyár építési területén munkaügyi ellenőrzés megtartására került sor.

A közérdekű bejelentés szerint a munkáltató bejelentés nélkül foglalkoztat munkavállalókat már hosszabb ideje. Az ellenőrzés során az eljáró munkaügyi szakügyintézők megállapították, hogy az építési területre kizárólag olyan munkavállalók léphetnek be, akik rendelkeznek elektronikus kártyával, melyet minden be- és kilépéskor használniuk kell. A kártyát kizárólag az a személy használhatja, akinek azt kiállították. A fővállalkozó képviselője az ellenőrzést végző szakügyintézők segítségére volt, mivel az építési területől a munkáltató munkavállalóit kihozatta a munkaügyi ellenőrzéshez, továbbá a beléptető adatait is a rendelkezésre bocsátotta. A nyilvántartás adatai szerint az ellenőrzés napján 14 munkavállaló végzett munkát, akiket a munkáltató nem jelentett be az adóhatóság felé. Minden munkavállaló tanúnyilatkozatot tett, mely szerint mindegyikük egyszerűsített foglalkoztatásban állapodott meg a munkáltató képviselőjével. A keletkezett dokumentumok szerint több munkavállalót a munkáltató korábbi napokon sem jelentett be.

Példa: Baranya megyében 2017. nyarán megtartott munkaügyi ellenőrzés során egy építési területen 5 munkavállaló végezett bontási munkálatokat. A munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatásra hivatkoztak. A munkáltató a munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszonyának bejelentését a helyszíni ellenőrzést megkezdését követően teljesítette az illetékes adóhatóság felé. A munkáltatóval szemben már több alkalommal hasonló jogsértést állapított meg a hatóság.

b) Mezőgazdaság

A mezőgazdasági ágazatra az 2017. szeptember 30-ig az ellenőrzések 3 %-a esett (460 db), összesen volt 325 intézkedés és 27 munkáltatóval szemben 5 560 000 Ft összegben kellett a munkaügyi bírság eszközével élni, valamint 112 esetben munkaügyi bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozatot kiadni. Az ellenőrzött 2 941 munkavállalóból 2 066 főt érintett valamilyen szabálytalanság, ebből a feketén foglalkoztatott munkavállalók 859 főt tettek ki, így elmondható, hogy az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva **itt volt a második legnagyobb arányú a feketefoglalkoztatás**. Fontos kiemelni, hogy a mezőgazdasági vállalkozások esetében érhető leginkább tetten, hogy foglalkoztatási szabályok egyszerűsítése és a súlyos jogsértések miatti jogkövetkezmények enyhítése - bírság helyett figyelmeztetés alkalmazása – úgy tűnik nem éri el a célját, figyelemmel arra, hogy közel kétszeresére emelkedett a feketefoglalkoztatás aránya, míg a legsúlyosabb szankció (a munkaügyi bírságdöntés) mindössze 2%-a esik erre az ágazatra.

A mezőgazdasági szektor – szezonális – jellegéből adódóan az ellenőrzések száma a nyári és őszi időszakban magasabb. A feltárt jogsértések sokszor nagyobb munkavállalói létszámot érintenek, ennek hátterében a mezőgazdasági munkák idényjellege állhat, a munkáltatók pedig rövid ideig nagyobb munkavállalói létszámot alkalmaznak, ezért a feltárt jogsértések gyakran valamennyi munkavállalót érintik.

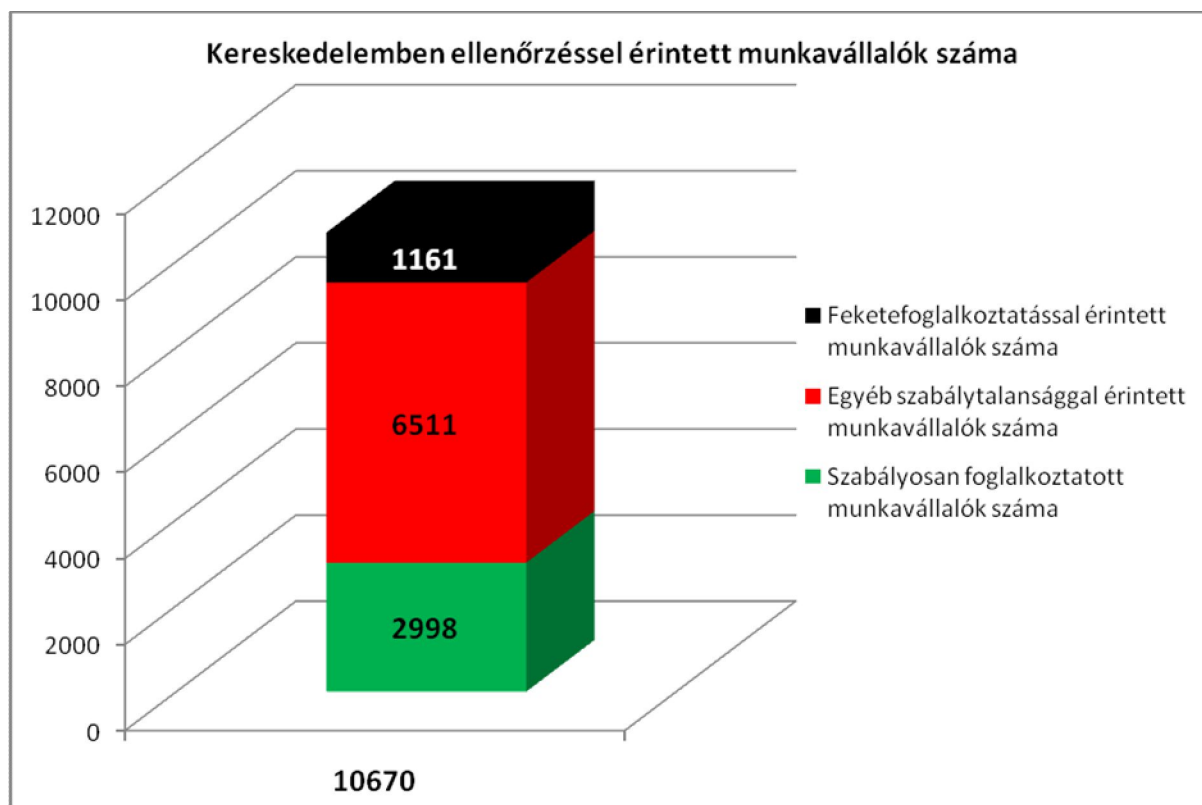
Az állattenyésztéssel kapcsolatban továbbra is jellemző a munkaidőre, pihenőidőre irányuló szabálytalanság és az ehhez kapcsolódó bérfizetési hiányosság, míg a növénytermesztés esetében a feketemunka előfordulása a gyakoribb.

Példa: Bács-Kiskun megyében az eljáró szakügyintézők ellenőrzést tartottak egy meggyes ültetvényen 2017. júniusban. A helyszínen 5 munkavállaló került meghallgatásra, akik sem egyszerűsített munkaszerződést, sem munkaidő-nyilvántartást bemutatni nem tudtak, mivel elmondásuk szerint azok a munkáltató gépjárművében maradtak, aki elvitte magával. A munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatás keretében voltak foglalkoztatva. Az eljárás során beszerzett bizonyítékok alapján megállapításra került, hogy a munkáltató 13 munkavállalót egyszerűsített foglalkoztatás keretében kívánt foglalkoztatni az ellenőrzés napján, illetve további munkavégzési napokon, azonban az adóhatóság felé történő bejelentésük nem történt meg.

A munkáltatóval szemben megállapításra került továbbá, hogy 28 egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatott munkavállaló bejelentése a munka megkezdését követően késve, de még a munkaügyi ellenőrzés megkezdése előtt történt meg egyszerűsített foglalkoztatás keretében. A munkáltató a feltárt szabálytalanságokon felül 1 fiatalkorú (15 éves) munkavállalót iskolai szünet idején kívüli időszakban foglalkoztatott egyszerűsített foglalkoztatás keretében az adóhatósághoz történő bejelentéssel.

c) Kereskedelem

2017. első háromnegyed évében 4 044 db ellenőrzés esett erre az ágazatra. Ez a magas szám annak köszönhető, **hogy idén a kereskedelmi munkáltatók ellenőrzése kiemelt cél.** Az összesen 5 012 db intézkedés mellett 174 db munkaügyi bírságot szabott ki a munkaügyi hatóság 13 530 000 Ft összegben, míg figyelmeztetés határozat 496 db volt. Az ágazatban 10 670 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, melyből 7 672 főt érintett szabálytalanság. Ebből 1 161 főnek volt rendezetlen munkaviszonya.

A **munka- és pihenőidővel kapcsolatos jogsértések** leggyakrabban az írásbeli munkaidő-beosztás hiánya, illetve a munkaidőkeretre vonatkozó törvényi előírások megsértése kapcsán fordultak elő (gyakran foglalkoztatnak munkavállalókat egyenlőtlen beosztás alapján munkaidőkeret vagy elszámolási időszak meghatározása nélkül, illetve ha meghatároznak munkaidőkeretet, annak kezdő- és befejező időpontját írásban nem közlik a munkavállalókkal). E szabálytalanságok 2017. I-III- negyedévben kiemelkedően magas intézkedési számot és érintett munkavállalói létszámot vontak maguk után. Előfordult továbbá a napi vagy heti munkaidő törvényi korlátjának megszegése is.

A **munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságok közül a pótlékokkal** (műszakpótlék, illetve munkaszüneti napi és rendkívüli munkáért járó pótlék) **kapcsolatosan volt a legtöbb visszaélés**, ez érintette a legtöbb munkavállalót. A kereskedelmi munkavállalók esetében fordult elő legtöbbször, hogy a munkáltatók a munkabért nem határidőben fizették meg.

Példa: Egy Komárom-Esztergom megyei piacon 2017. augusztusban munkaügyi ellenőrzésre került sor. Az ellenőrzés alá vont egyéni vállalkozó 4 munkavállalót 2017.03.25 – 08.09. időszakban egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott. A munkáltató a

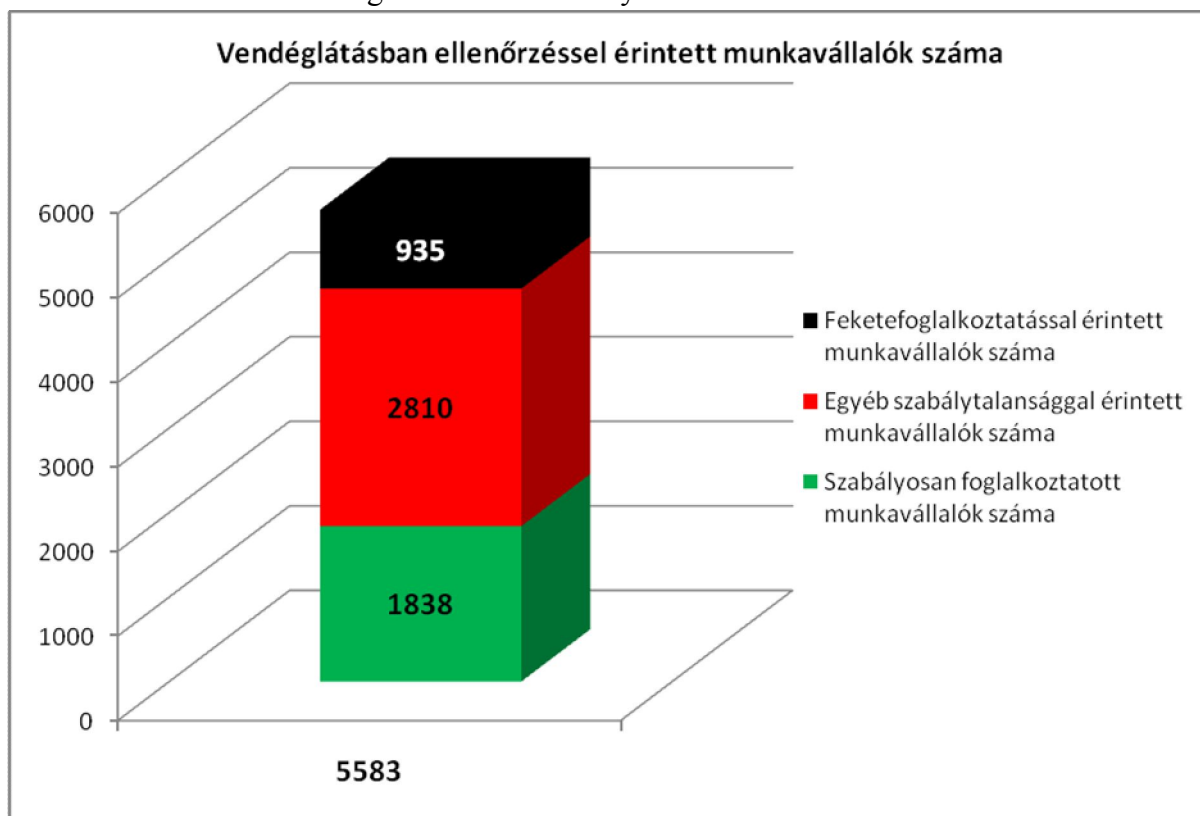
munkába állás első napjára kötött egyszerűsített munkaszerződést a dolgozókkal, a többi munkanapra ún. minta munkaszerződés nem lett írásba foglalva. Alkalmi munkavállalói nyilvántartás készült, de azon csak a dolgozó munkanapjai kerültek rögzítésre. A munkavállalók munkakezdésének és befejezésének időpontját, tényleges munkaidejét nem tartotta nyilván a foglalkoztató.

Kizárólag az első munkanapra írtak alá a felek egyszerűsített munkaszerződést, így erre a napra a munkáltató mentesült a munkaidővel kapcsolatos adatok nyilvántartási kötelezettsége alól.

A további munkanapokra a munkáltatónak a munkaidővel kapcsolatban nyilvántartás vezetésére vonatkozó kötelezettsége állt fenn.

d) Vendéglátás

A vizsgált időszakban az ellenőrzések 15 %-a (2 063 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 2 568 db intézkedés mellett 155 db munkaügyi bírságot szabtak ki, összesen 11 965 000 Ft összegben, illetve 381 figyelmeztetés határozatot adtak ki. Az 5 583 ellenőréssel érintett munkavállalóból 3 745 főt foglalkoztattak szabálytalanul.

Sajnos a vendéglátásban is általánosan elterjedt a **próbamunka** intézménye. A próbanapokon **szóbeli megállapodás alapján, munkaszerződés és bejelentés nélkül** dolgozik az alkalmazott és előfordul, hogy ezekre a napokra fizetést nem kap. A fiatal munkavállalókkal kapcsolatos szabályokat általában ismerik, így pl. nem foglalkoztatják őket 22 óra után.

A **munkabérrel összefüggő jogsértésekkel** kapcsolatos intézkedések száma a **kereskedelmi ágazat után itt a leggyakoribb**, ezen belül is a pótlékok (legtöbbször műszakpótlék) megfizetésének elmaradása érintett nagyobb létszámot.

Pozitív tendencia, hogy sok az olyan munkáltató, aki igyekszik megtartani a foglalkoztatásra vonatkozó szabályokat, így az ellenőrzések többnyire **csak figyelmetlenségből adódó szabálytalanságot tárnak fel** esetükben. Az ágazatra viszont **jellemző a bejelentés nélküli foglalkoztatás**, az egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszony szabályainak megsértése, a sokszor nem megfelelő díjazás ellenében végzett rendkívüli munkavégzés is. A munkáltatók a szakképzett munkaerőt megtartják, anyagi lehetőségeik szerint jellemzően megfizetik őket. Ugyanakkor nagy számban alkalmaznak szakképzettséggel nem rendelkező alkalmazottakat, kisegítőket, akik csak a számukra irányadó minimálbérben részesülnek, de az ágazatra jellemző pótlékokat a munkáltató részükre nem fizeti ki.

Az ellenőrzések során a társhatóságokkal való együttműködés a vendéglátásban is kiemelt fontosságú. A közös ellenőrzéseken túl (pl.: éjszakai ellenőrzések) sokszor segítséget jelentek a társhatóságok által készített jegyzőkönyvek, amely kétséget kizáróan igazolják a munkavállaló munkavégzését.

Megállapítható, hogy az ágazatban dolgozó **munkavállalók többségére az együttműködés jellemző szemben az építőiparban, vagy a mezőgazdaságban tapasztaltakkal**, hiszen a munkavállalók a telepített munkahely miatt nem hagyják el az ellenőrzés helyszínét.

Példa: Hajdú-Bihar megyében 2017. júliusban éjszakai ellenőrzésre került sor a rendőrség munkatársaival együtt egy szórakozóhelyen, ahol munkavégzés közben találtak 2 munkavállalót pultos és jegyszedő munkakörben. Az ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy munkáltató az egyik munkavállalóval szóban állapodott meg a munkavégzésről, az ellenőrzés megkezdéséig a felek egymással írásba foglalt munkaszerződést nem kötöttek. A munkavállaló feladata volt a szórakozóhelyre történő beléptetés során a belépőjegyek értékesítése, ezt 20 órától 24 óráig terjedő munkaidőben végezte. Munkáját a minimálbérnek megfelelő munkabér ellenében végezte. A munkáltató bejelentési kötelezettségének a munkavállaló vonatkozásában a munkavégzés megkezdéséig nem tett eleget.

A másik munkavállalóval a munkáltató szóban állapodott meg a munkavégzésről egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban, ezen belül alkalmi munkában. Az ellenőrzés megkezdéséig a felek egymással írásos munkaszerződést nem kötöttek. A munkavállaló munkáját a minimálbérnek megfelelő munkabér ellenében végezte, a munkavállaló az ellenőrzés megkezdésének napján állt munkába, a munkavégzést azonban másnap fejezte be. A munkavállaló egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszonyának a bejelentése a munkaügyi ellenőrzés napjára megtörtént, azonban a másnapi munkavégzés bejelentése nem történt meg.

Példa: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2017. szeptemberben egy éjszakai szórakozóhelyen munkaügyi ellenőrzésre került sor. Az ellenőrzés során 9 munkavállaló végzett munkát, melyből 8 munkavállaló munkaviszony keretében, 1 munkavállaló próbamunka keretében dolgozott. A próbamunkán lévő munkavállaló feladata, melyet a helyszíni ellenőrzés időpontjában is végzett, a munkáltató által biztosított pódiumon történő táncolás volt. Az érintett munkavállaló 22 órától végzett munkát, 2.700,- Ft/nap munkabérért. Megállapításra került, hogy a munkavállaló a próbanapra nem került bejelentésre, melyet a munkáltató az ellenőrzést követően pótolva visszamenőlegesen megtett.

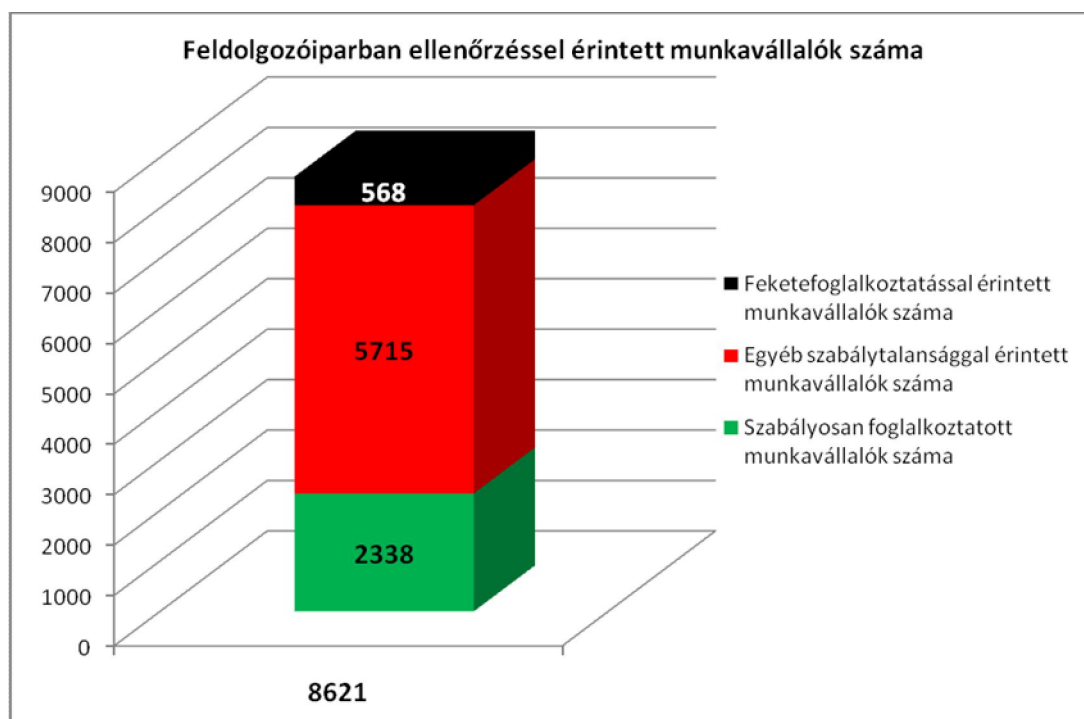
Pozitív példa: Győr-Moson-Sopron megyében 2017. június végén egy étteremben megtartott munkaügyi ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a munkáltató a munkaügyi ellenőrzés napján az étteremben összesen 27 - szakács, felszolgáló, konyhalány, pultos munkakörű - munkavállalót foglalkoztatott legálisan.

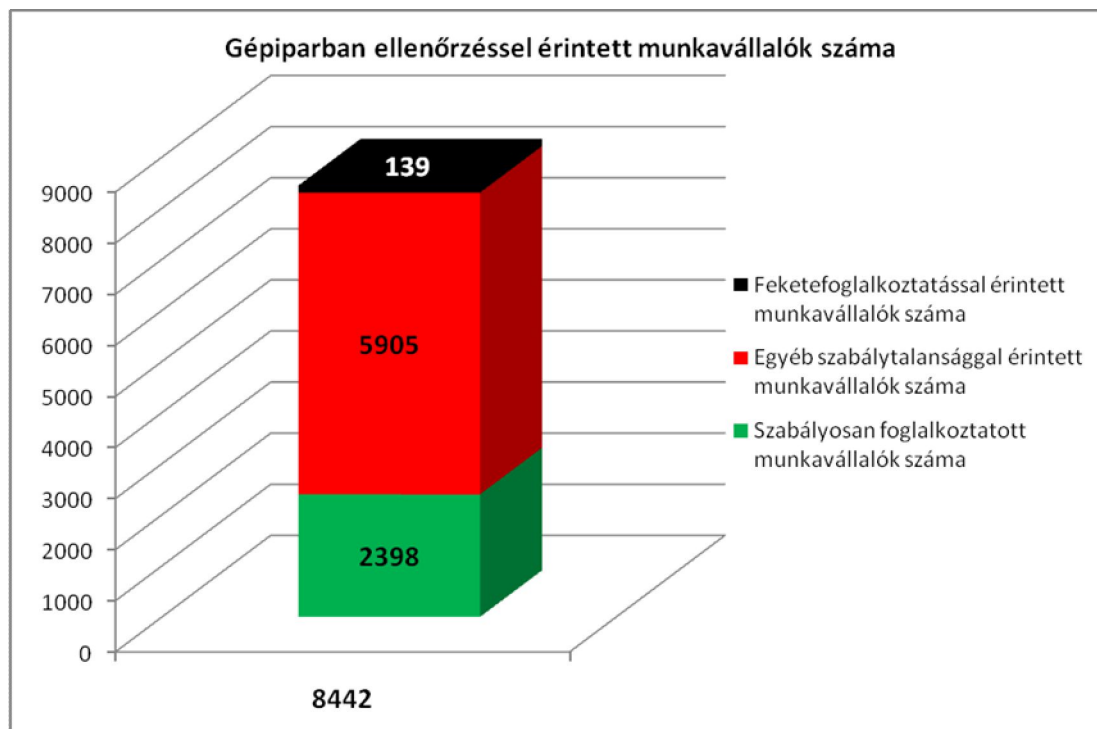
A munkáltató 9 munkavállalót egyszerűsített foglalkoztatás keretében, az illetékes elsőfokú állami adó- és vámhatóság felé történő bejelentéssel és 18 munkavállalót írásba foglalt munkaszerződéssel és az illetékes elsőfokú állami adó- és vámhatóság felé történő bejelentéssel foglalkoztatott.

A munkaügyi ellenőrzés során nem került megállapításra munkaügyi szabálytalanság.

e) **Feldolgozóipar és gépipar**

A munkaügyi hatóság ezekben az ágazatokban tartotta az ellenőrzések 9 %-át (1 236 db) 2017. I-III. negyedévben. A jogsértések miatt összesen 1 747 intézkedést hoztak; ebből 94 db volt munkaügyi bírság (13 590 000 Ft összegben), valamint 192 figyelmeztetés. Összesen 17 063 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, ebből 12 327 munkavállalót foglalkoztattak szabálytalanul.

Az ágazati sajátosságok miatt a **feltárt jogsértések az esetek számottevő részében nagyobb munkavállalói csoportot érintenek**, de volt példa néhány főt érintő szabálytalanságra is.

A feldolgozóipar ellenőrzésére a második és harmadik negyedévben gyakrabban kerül sor, mivel egyes megyékben szorosan kötődik a mezőgazdasági termények átalakításához. A sütőipar, a húsfeldolgozás, valamint a fémmegmunkálás esetében **jellemző a munkabérek mértékének növelése akár adóztatlanul is** a már meglévő dolgozói állomány megtartása érdekében. Az ágazatot érintően hiányzik a megfelelő képzettséggel rendelkező szakmunkás, így a **munkavállalói kiszolgáltatottság** a területet érintően jellemzően **kisebb**.

A munkaterületre való bejutás során a munkaügyi hatóság betartja az egyéb, jellemzően **közegészségügyi jellegű jogszabályok** által támasztott követelményeket, a munkáltatók egy része azonban továbbra is a **szabálytalan foglalkoztatást leplező védőakadályként** tekint ezekre a szabályokra.

Jellemző a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok be nem tartása, a munkaidőkeret kezdő- és befejező időpontjáról szóló írásbeli tájékoztatás közlésének elmaradása, valamint a hiányos munkaidő-nyilvántartás vezetése. A nyilvántartás nem tartalmazta a munkaidő kezdő- és befejező időpontját, vagy az adatok nem naprakészek és/vagy valótlanok.

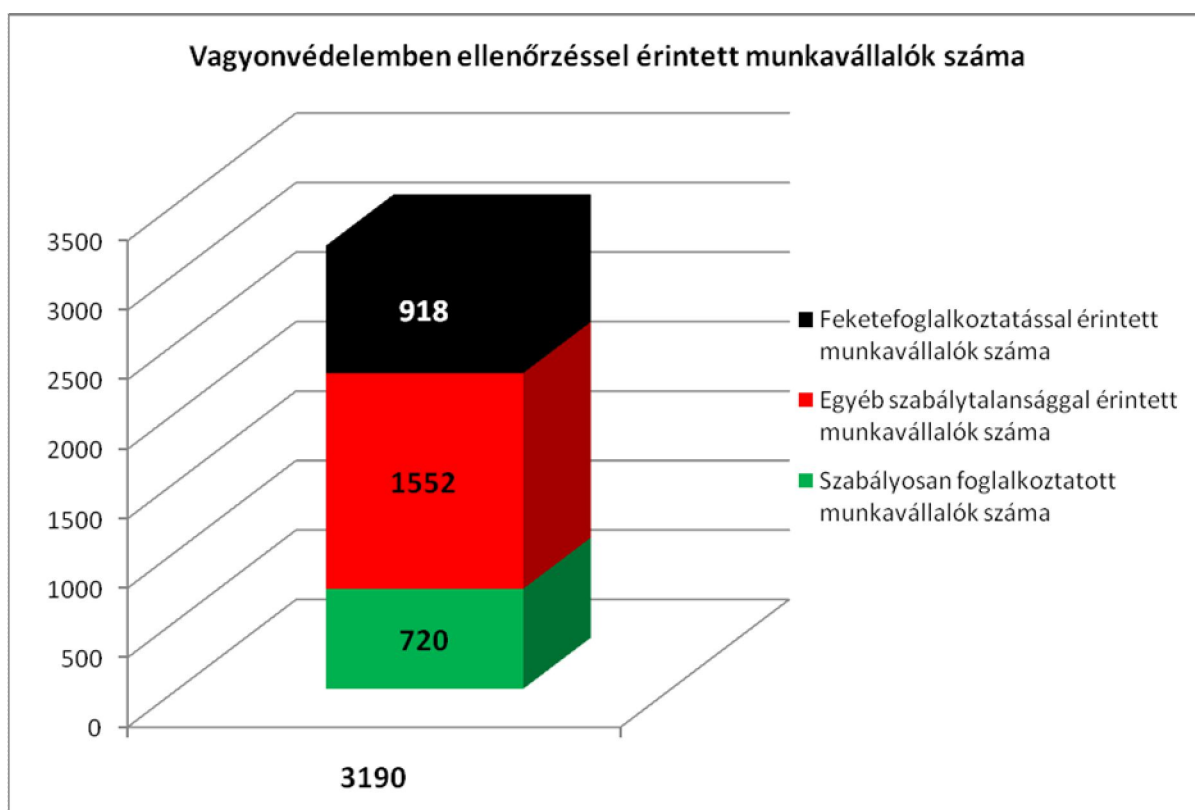
Példa: Békés megyében munkaügyi ellenőrzésre került sor 2017. szeptemberben egy vágóhídon, ahol a munkavállalók birkavágást végeztek. A betanított munkás munkakörben foglalkoztatott 4 munkavállaló az ellenőrzés napjától írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélkül volt foglalkoztatva.

Példa: 2017. júliusban Komárom-Esztergom megyében panasz alapján munkaügyi ellenőrzésre került sor. A panaszos nyilatkozata szerint 2017. június 10. napjáig gyermekgondozási segélyben részesült. A GYES lejártáról a munkavállaló értesítette a munkáltatót, egyben kérte munkába állásáról a tájékoztatást. 2017. június hónapban az arányosan járó, de ki nem vett szabadságát töltötte. A szabadság kivételét követően a

munkáltató foglalkoztatási kötelezettségének nem tett eleget. A munkavállaló részére 2017. július hónapra munkabér (állásidő) nem került számfejtésre. Az eljárás során az elmaradt munkabér kifizetésre került.

f) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 7 %-a (928 db) érintette a személy- és vagyonvédelmi ágazatot 1 415 db intézkedéssel. A vizsgálatokból 164 végződött munkaügyi bírsággal (30 033 500 Ft), valamint 75 bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozattal. Az ellenőréssel érintett 3 190 munkavállalóból 2 470 főt érintett valamilyen jogsértés. Az ellenőrzések számában várhatóan növekedés lesz tapasztalható, mivel **2017. október-november** között a nyomozási, biztonsági tevékenység fokozott vizsgálatára irányuló **célvizsgálatot tartott a munkaügyi hatóság.**

Az ágazatban továbbra is jellemzőek a súlyos munkaügyi szabálytalanságok, ezeket többségében a munkáltatók vélhetően szándékosan követik el. Az ellenőréssel érintett munkavállalóhoz viszonyítva **itt volt a harmadik legnagyobb arányú a feketefoglalkoztatás.** E mellett a vállalkozások a munkaidővel, nyilvántartási kötelezettséggel, munkabérrel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket sem tartják be. **A jogviszony megszűnésével összefüggő igazolások kiadásának elmulasztása miatt a vagyonvédelem területén kellett a legtöbb intézkedést hozni a munkaügyi hatóságnak.** Utóbbi szabálytalanságot tekintve 2017. I-III. negyedévben ebből a szektorból került ki a legtöbb érintett munkavállaló.

Sok az újonnan alakult cég, ahol az **ügyvezető külföldi lakhellyel rendelkezik,** a legtöbb helyen a **munkáltató személye két-háromhavonta változik.** A vagyonvédelmi cégek általában budapesti székhellyel működnek, több alkalommal fiktív a székhelycím. Ebből adódóan a megkeresések „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel érkeznek vissza. A

vagyonvédelmi cégekkel szembeni ellenőrzések, illetőleg eljárások általában hosszabb ideig tartanak, tekintettel arra, hogy a szükséges döntéseket több esetben hirdetmény útján, vagy kézbesítési vélelem beálltával kézbesíti a hatóság. A hatósággal nem együttműködő vállalkozások magas száma miatt ebben az ágazatban szükséges - a munkaügyi szankciókon túl - számos esetben eljárási bírságot is alkalmazni.

Amennyiben a munkáltató személye megváltozik, a régi munkáltatótól a jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal kapcsolatos szabálytalanságok, továbbá az új munkáltató általi bejelentés elmaradása, késése, valamint a **munkaszerződés nélküli foglalkoztatás** emelhető ki, ez utóbbi a szabálytalanság a **vagyonvédelem területén fordul elő legtöbbször.**

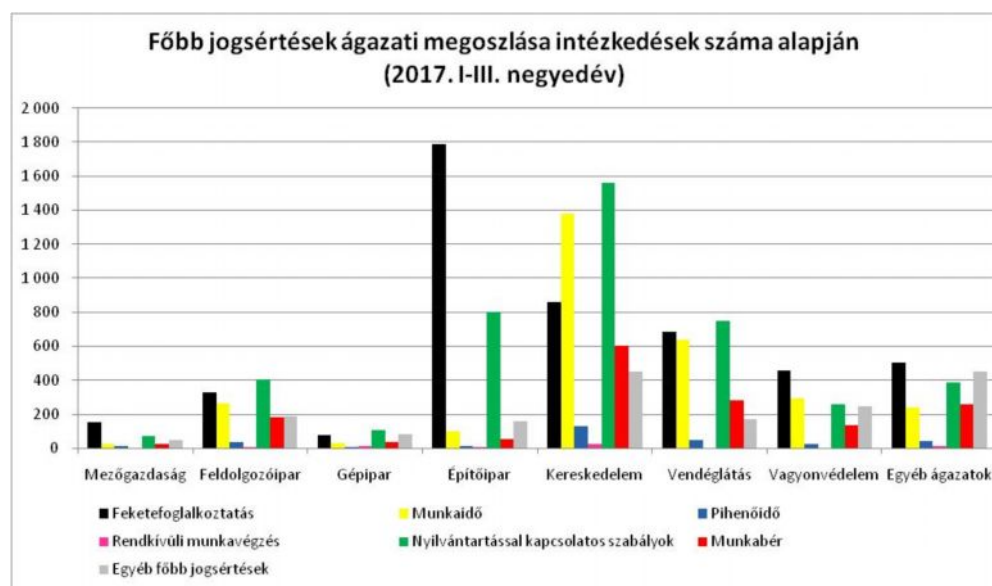
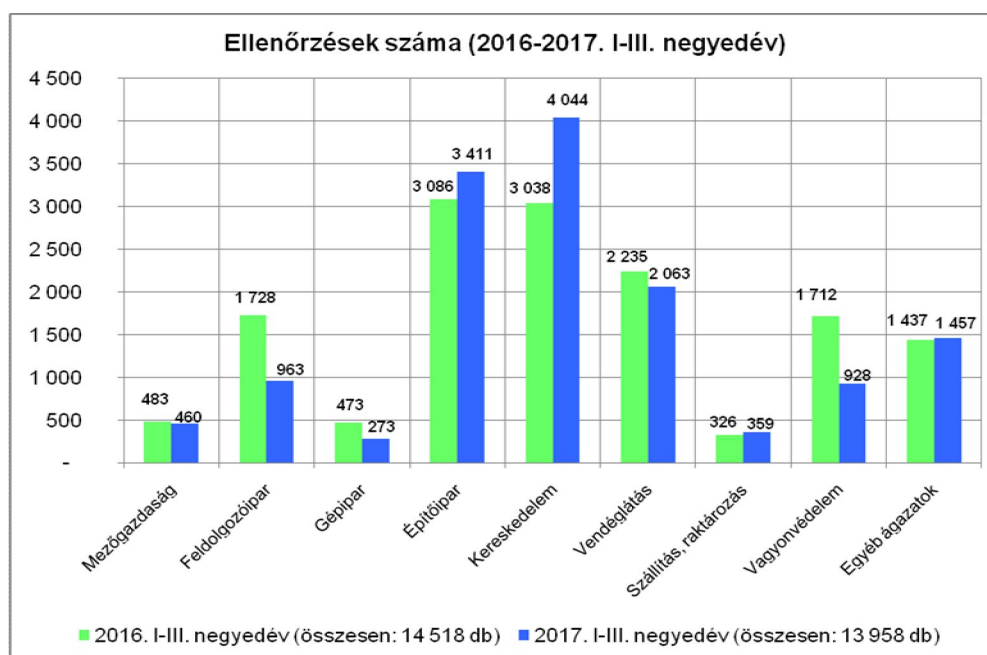
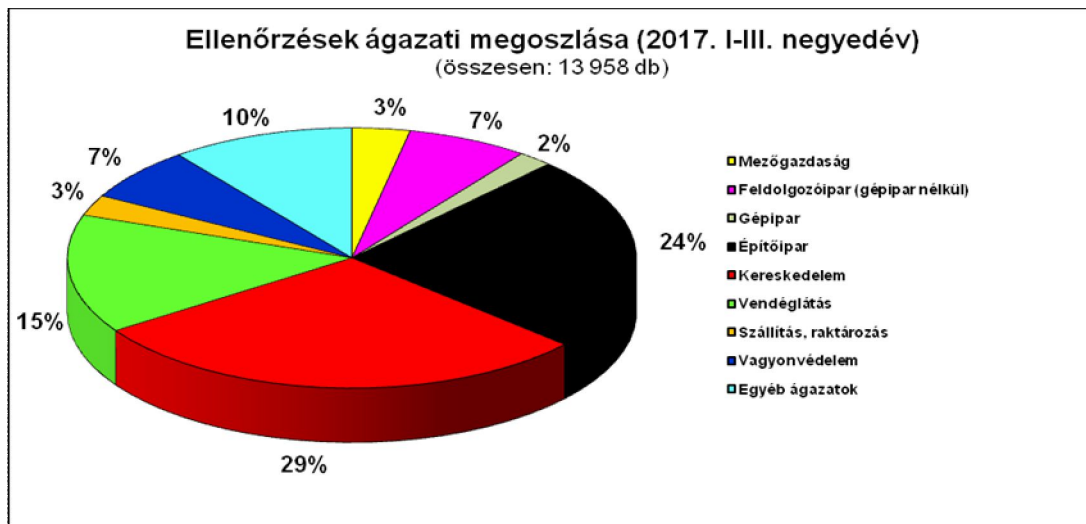
Példa: 2017. júliusban munkaügyi ellenőrzés lefolytatására került sor Tolna megyében egy vagyonvédelmi munkáltatót érintően, ahol 3 munkavállaló végzett munkát. A munkáltató 3 személy- és vagyonőr munkavállaló vonatkozásában megsértette a munkaidőkeret meghatározására vonatkozó jogszabályi rendelkezést azáltal, hogy a munkavállalók vonatkozásában hat havi munkaidőkeretet alkalmaz, azonban nem határozta meg pontosan a munkaidőkeret kezdő-és befejező időpontját.

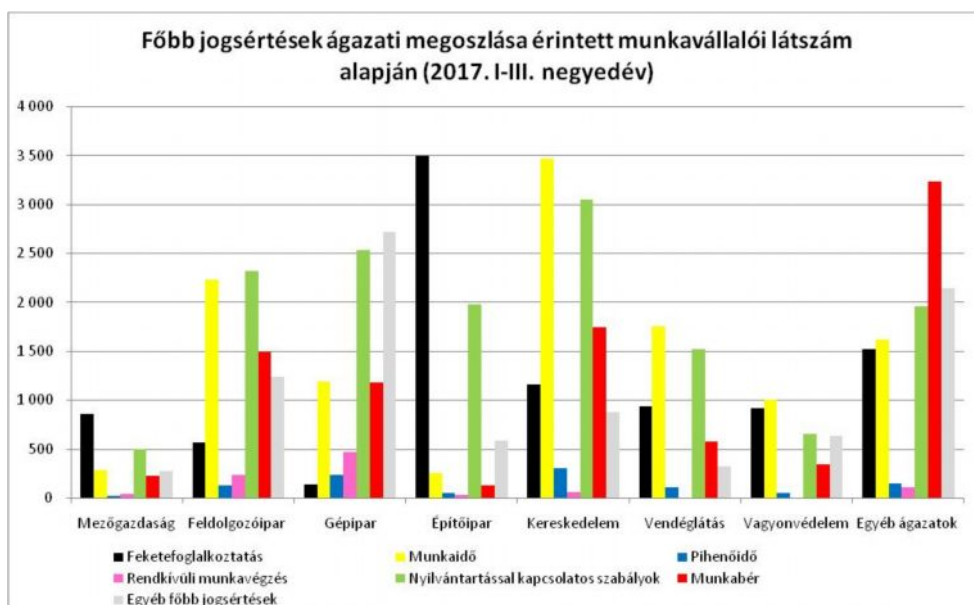
A munkáltató a 3 munkavállaló vonatkozásában megsértette a beosztás szerinti napi munkaidő mértékére vonatkozó jogszabályi rendelkezést azáltal, hogy a munkavállalók napi 24 órában (7 óra 00 perctől 7 óra 00 percre) végeztek munkát a vizsgált időszakban. A munkaszerződések alapján a munkáltató a munkavállalókat készenléti jellegű munkakörben foglalkoztatja, azonban a munkavállalók által elvégzendő feladatok jellege alapján megállapítást nyert, hogy a munkavállalók munkaköre nem minősül készenléti jellegű munkakörnek, a felek hosszabb (napi 24 órás) beosztás szerint napi munkaidőről nem állapodtak meg, ezáltal a munkáltatónál nem álltak fenn a 12 órát meghaladó beosztás szerinti napi munkaidő alkalmazásának jogszabályi feltételei.

Példa: 2017. augusztusban Somogy megyében munkaügyi ellenőrzés történt egy őrzési területen, ahol egy munkavállaló végzett munkát, aki előadta, hogy 2017. májusától írásba foglalt munkaszerződéssel, személy- és vagyonőr munkakörben dolgozik a munkáltató alkalmazásában, a munkaköre betöltéséhez szükséges szakirányú végzettséggel rendelkezve, 161.000 forint összegű munkabér ellenértékért, melyet a munkáltató készpénzben fizet ki a részére tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig bezárólag.

A tanúvallomás alapján a munkavállaló változó munkarendben (változó napokon (hétfőtől vasárnapig terjedő időszakban), változó munkaidőben, napi 12 óra időtartamban) végez munkát. A munkavállaló az ellenőrzés helyszínén az ellenőrzést végző szakügyintézők részére bemutatta a munkaidő-nyilvántartását, az - a tanúvallomás alapján - a valós munkavégzési adatokat tartalmazta.

A munkavállaló előadta továbbá, hogy a munkáltató írásban, előre munkaidő-beosztást nem közölt, a munkavállaló munkaidő-beosztása a munkáltatóval történő egyeztetés szerint kerül - kizárólag szóban - meghatározásra.

3. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a **jogviszony bejelentésére kötelező határozatok teljesítését vizsgálta** a munkaügyi hatóság. Ha a munkáltató a határozati kötelezést nem teljesítette, a hatóság eljárási bírságot szabott ki. Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 9 286 fő munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszám 95 %-ának utóellenőrzése teljesült. A munkaügyi hatóság által kiadmányozott határozatok meghozataláig a munkavállalók 70 %-a került bejelentésre, míg utóellenőrzés hatására a munkavállalók 76 %-ának bejelentése történt meg. A bejelentést nem teljesítő munkáltatókkal szemben a hatóság eljárási bírsággal élt.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 4 103 munkáltató volt vizsgálható, ebből a foglalkoztatók 97 %-ának utóellenőrzése teljesült.

Vannak olyan munkáltatók, akik a bejelentési kötelezettséget nem teljesítik. A tapasztalatok szerint azok a munkáltatók nem teljesítik a határozati kötelezések végrehajtását, akik már az alapeljárás során sem voltak együttműködőek, az átvett idézések nem jelentek meg, a küldemények „nem kereste” vagy „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel érkeztek vissza.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatos **utóellenőrzés jelentősége** azért kiemelkedő, mert a kötelezés végrehajtásával teljesül az ellenőrzés célja. A munkaügyi hatóság így tud **hozzájárulni a legális adózó munkahelyek számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak** (biztosított jogviszony, tényleges szolgálati idő rögzítése, egyéb jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) **védelméhez, valamint a tisztességes verseny érvényre juttatásához és a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez.**

4. Társhatósági ellenőrzések

A társhatóságok közreműködésével 2017. szeptember 30-ig **2 203 munkaügyi ellenőrzés** tartottak, amely az összes vizsgálat közel 16 %-át jelenti.

A legtöbb esetben a rendészeti szervek nyújtanak segítséget a vizsgálatokhoz. A munkaügyi hatóság a rendőrség közreműködését rendszerint olyan munkáltatók esetében, munkavégzési helyszínek ellenőrzésénél kéri, ahol korábban pl. a foglalkoztató megghiúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt. A 2017. első háromnegyedében a rendőrhatósággal 816 ellenőrzést folytatott a munkaügyi hatóság.

Sok esetben a társhatóságok felkérésére történik a közös ellenőrzés, azonban számos alkalommal a felügyelőségek kezdeményezik a társszervek részvételét. A munkaügyi hatóság a vizsgált időszakban a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal, valamint a kormányhivatalok fogyasztóvédelmi, valamint a népegészségügyi és közlekedésfelügyeleti feladatokat ellátó szervezeti egységeinek közreműködésével összesen 531 db vizsgálatot folytatott le.

5. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A Nemzetgazdasági Minisztérium munkaügyi hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató, felvilágosító tevékenység** ellátásában. A tapasztalatok szerint a munka világának szereplői a honlapon naponta akár több kérdést is feltesznek, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek. A munkaszüneti napok közeledtével a munkáltatók, könyvelők nagy számban kérnek tájékoztatást a munkaszüneti napon történő munkavégzéssel kapcsolatosan. Idén garantált bérminimum emelése nyomán megnőtt az ehhez kapcsolódó kérdések száma is.

2017. I-III. negyedévben közel 600 db honlapon (a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztatás/felvilágosítás menüpont használatával), valamint postai és e-mail útján érkezett **kérdés, panasz, valamint közérdekű bejelentés** került megválaszolásra.

Emellett az I. fokú hatóságok országosan több mint 1800 ügyben adtak tájékoztatást a 2017. év januártól szeptemberig terjedő időszakában. A tavalyi első háromnegyed évhez képest idén **megnőtt a tájékoztatások száma**.

Továbbra is rendszeresen tartanak az I. fokú hatóságok munkaügyi rendezvényeket, nyílt napokat, ahol jellemzően több szerv (kamarák, civil szervezetek, alapítványok) is képviseltethette magát, így a munkavállalók és munkáltatók szélesebb körű tájékoztatása teljesülhetett. A tapasztalatok szerint egyre nagyobb igény mutatkozik ezekre a munkaügyi rendezvényekre a vállalkozások részéről, főleg a kamarák, szakmai egyesületek klubok szervezésében.

6. Összegzés

- A 2016. I-III. negyedévi összesített adatokhoz viszonyítva a **szabálytalan munkáltatók** aránya **közel változatlan** (2016: 72 %, 2017: 71 %), ugyanakkor **nőtt a szabálytalansággal érintett munkavállalók** aránya (68 %-ról 71 %-ra).
- A jogsértések közül még mindig meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, 2016. I-III. negyedévhez képest **nőtt a feketén foglalkoztatott munkavállalók száma (8 663 főről**

9 591 főre) és az arányuk is az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva **(12 %-ról 16 %-ra).**

- A munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságokon belül a 2017-ben megemelt összegű **minimálbér és garantált bérminimummal kapcsolatos szabálytalanság** az elmúlt évhez képest ugyan több munkavállalót érintett, de a szabálytalanság **továbbra sem jellemző.**
- **Az építőiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra figyelemmel **kiugróan magas** volt 2017. I-III. negyedévben a feketefoglalkoztatás. Az ellenőrzési tapasztalatok szerint, tehát az építőiparban dolgozó munkavállalók **40 %-a** feketén volt foglalkoztatva.
- A mezőgazdaságban a feketén foglalkoztatott munkavállalók 859 főt tettek ki, így elmondható, hogy az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva (2 941 fő) **itt volt a második legnagyobb arányú a feketefoglalkoztatás.**
- **A vagyoni védelem területén** a munkáltatói láncolatokból, munkáltatók cserélődéséből adódóan gyakori a **feketefoglalkoztatás** és a munkavállalóknak a jogviszony megszűnésekor kiadandó **igazolásokkal** kapcsolatos szabálytalanság. Utóbbi szabálytalanság a vagyoni védelmi munkavállalókat érintette legtöbbször. A vagyoni védelmi munkáltatók jelentős részére egyértelműen a **szándékos jogellenes magatartás** a jellemző.
- **A kereskedelem területén** a **részmunkaidőben történő** bejelentés teljes munkaidős foglalkoztatás mellett **feltehetőleg sokkal nagyobb** mértékben fordul elő. **A határidőben történő bérfizetés** elmaradása ebben a szektorban érintette a legtöbb munkavállalót.
- **A jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal** kapcsolatos szabálytalanság a munkavállaló jogait több szempontból is sérti. Egyrészről az ellátáshoz fűződő jogok érvényesítését akadályozza, másrészről sok esetben megnehezíti az új munkahelyen történő elhelyezkedést. A jogsértés továbbra is jelen van és **a panaszok tartalmát tekintve, az egyik leggyakoribb munkavállalói sérelem.** A jogszabálysértéssel kapcsolatos új szabályozás eredményesnek tűnik, **az azonnal indítható eljárás miatt a munkáltatóval szemben hatékonyabb, gyorsabb a munkaügyi hatóság fellépése.**
- **A tájékoztatások száma nőtt** 2017. I-III. negyedévben.